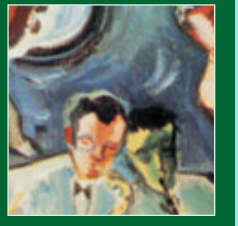
Kulturně společenský časopis
na internetu
2016 • 12

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Dawkins

Brězan

Ruby

Straka

Obsah:

Winchester

Karel Tampier: **České pověry o country** (4)
Z antikvariátních banánovek – František Doucha: **Obrázková kniha k názornému vyučování dítek** (10)
Jakub Šofar: **Obrátil se k nám po čase zase obrátil (K. J. Obrátil: První kytice národních prasáren)** (13)
Ivo Harák: **Z poddaného šlechticem a podstatné věci kolem (Rodinné paměti Zbudovských)** (14)
Vladimír Novotný: **Po šlépějích za šlépějemi (R. Szpuk: A zavaž si tkaničky)** (16)
Milan Hrabal: **Dokud ještě žijeme (E.Juliš, J. Král: Dokud ještě žijeme...)** (18)
Zlatá Bonaventura (19)
Wagner a Liszt v Piešťanech (20)

Colt

Nakladatelství Academia doporučuje – Petr Koura: **Swingaři a potápky v protektorátní noci** (22)
Dybbuk, chystáme – Richard Dawkins: **Záblesk v temnotě** (26)
Ivan Nový: **Davídek 1** (28)
Josef Soukal: **Jdou dva sloni pod jabloní** (30)
Jurij Brězan: **Příběhy o vodě** (34)
Marie Rejfová: **Kuřivo charimé** (40)

Remington

Josef Straka: **Cizí země** (44)
Ivo Harák: **Črty** (46)
Christine Ruby: **Básně** (52)
Vojtěch Šarše: **Mužíček ve zdi** (56)
Vít Kremlička: **Vězeň z Avignonu** (58)

SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Thomas Hart Benton, „Zdroje country music“ (k článku na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, rok 2016, ročník 17. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Michal Šanda. Redakce: Václav Dvořák, Štefan Švec, Jakub Tayari, Martin Vokurka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet, a. s. Časopis je excerpován Ústavem pro Českou literaturu AV ČR.
ISSN 1804-963X

Luger
Galerie pod mostem (64)
Josef Blažej: **Rozmarné léto u stánku na břehu Vltavy** (66)
Jakub Šofar: **Ze země šofarů...** (68)

Winchester

Foto-aktualita

Foto Michal Šanda

Prosincové číslo je přebohaté, jako hodinky vévody z Berry. Po delším čase se na těchto stránkách objevuje hudba. Není to kvůli Nobelově ceně pro Boba Dylana, ani kvůli úmrtí Leonarda Cohena. Karel Tampier vyvrací české pověry o country. Liszt s Wagnerem si navzájem vyznali lásku k Beatles. Obzvláště ovšem p. t. čtenářstvu doporučujeme přepraštěnou novelu Vězeň z Avignonu, z níž autor Vít Kremlička poskytl exkluzivně Dobré adrese ukázku. A v samém konci prosincového čísla zazní hudba šofarů.

Michal Šanda

Winchester

České pověry o country

Karel Tampier

POVĚRA PRVNÍ: Slovo *country* označuje určitý druh populární hudby

Otevřel jsem si na to slovník. Ne knihu, ale onen v počítači. Zadal jsem „překlad Aj – ČJ“, vepsal *country* a zíral, vyskočiloť na mě toto: *selský / vlast / stát / venkov / kraj / země*. Hm. Vždyť každý Čech ví, že to je muzika!? Zadal jsem tedy raději *country music*,

Thomas Hart Benton „Zdroje country music“

objevilo se *lidová hudba*. Chm, ještěže alespoň hudba! Ono to slovo musí být použito jako přídavné jméno, nikoli jako podstatné.

Poté, co jsem navštívil město hudby **Nashville**, Tennessee, myslím, že nejlépe by jako český překlad sedělo slovo „národní hudba“. Tak to asi chápou Američané. Pod slovem „lidová“ si u nás představujeme většinou folklór nebo lidovky v podání malé dechovky. V roce1972 jsem s kamarády založil v Českých Budějovicích Folk a country klub. Redaktor místního tisku se mnou udělal rozhovor, moc pěkně se to jevilo. Pak článek vyšel a já jsem chvíli chodil skrze kanály. V novinách stálo černé na špinavě bílém, že jsem založil „Klub lidové a venkovské hudby“. Autor té perly mi tvrdil (když jsem na něj řval), že to jenom přeložil přesně do češtiny, neboť anglická slova měl tehdy zakázaná.

V Nashvillu je k vidění obraz **Zdroje country music**, který namaloval Thomas Hart Benton.

Kostelní zpěv, irská muzika a tanec, honák s kytarou, černý otrok s banjem. Proč je ten Afroameričan tak malinký a vzadu? Pravda, sice přinesl do country music banjo, ale v Nashvillu jsme mezi účinkujícími a diváky na koncertech žádného neviděli.

POVĚRA DRUHÁ: Country je hudba divokého západu

Nashville je hlavní město státu Tennessee, který zdaleka neleží na západě USA. Appalačské hory, kde se původní lidová muzika „uvařila“, jsou úplně na východě. Američané mají pro „západní hudbu“ označení *Western music* a považují ji za formu country music, která je o obyvatelích a pro obyvatele amerického a kanadského Západu. Vychází často z lidových balad z Britských ostrovů, písně jsou samý cowboy, ranč a prérie. Hudební průmysl ve 20. století rozlišoval *western* a *country* music, v poslední době se už všechna produkce označuje jako country music.

Míval jsem takovou krabici se dvěma elpíčky, jmenovalo se to *Dvorana slávy - Country & Western*, vydáno péčí firmy Supraphon v roce 1970, sestavil Miloslav Langer. Podařilo se mu sehnat docela reprezentativní nahrávky **Johnnyho Cashe** (podle amerických podkladů inerpretuje žánry country music, rock and roll, rockabilly, blues a gospel), **Johnnyho Hortona** (country music, rockabilly), **Marty Robbinse** (jednoho z nejpopulárnějších amerických country a westernových zpěváků) a skupiny **Foggy Mountain Boys** (kytarista Lester Flatt a banjista Earl Scruggs a jejich světoznámá bluegrassová skupina). Češi tak dostali do svých gramofonů první a opravdu úžasnou ukázku americké národní muziky; do té doby byl k sehnání většinou pouze jazz. Hezké, ale titul tohoto projektu opět postrádal slovo „music“, takže posílil terminologický zmatek. Navíc název „dvorana“ pro sérii nahrávek je stejně divný jako týž název pro závěrečný koncert na Portě. Dvorana je přeci síň, hala – zkrátka nějaká veliká místnost! Oni ti naši popletové četli někde Country Music Hall Of Fame a přeložili to jako Dvorana slávy! V Nashvillu je to ovšem skutečná síň:

Koncem šedesátých let už existovalo v Čechách několik kapel, které hrály „kántry“ nebo „vestrn“. Někdy v šedesátém osmém jsem viděl v pražské Lucerně program, kde vystupovala skupina **White Stars**. Hráli hudbu, kterou bych nazval „české představy o country“. Klopýtavé banjo začínajícího Marka Čermáka, doprovod, který rytmicky vychází z trampské kytary a tzv. „sedí na pr**li“, basová linka vychází z českých dechovácких tradic. Oblečeni byli v tuzexových džínách. Když dohráli skladbu, dav ryčel blahem, někdo z muzikantů párkrát vystřelil z koltu (naštěstí měl slepé patrony, štuk na stropu zůstal zachován), někteří diváci se přidali se svými poplašňáky. Když jsem o čtyřicet tři let později poslouchal originály v Grand Ole Opry, měl jsem záchvat tichého smíchu a nostalgie.

POVĚRA TŘETÍ: Country jsme zmákli, tenhle žánr není přínosný, ať žije folk!

České country kapely sezval v roce 1967 Ing. Jiří Šosvald do Ústí nad Labem na nový festival. Labe se dere Českým středohořím skrze soutěsku Porta Bohemica – Brána Čech. Odtud název akce, bude to brána pro nový žánr. Tedy v Čechách nový. Aby bylo více diváků i kapel, přizvali organizátoři trampy. Tak vznikl už od začátku hybrid, kde se míchaly a pak i vymýšlely (!) nové žánry. Za sedm let se už soutěžilo v *pěti* kategoriích: folk, tradiční trampská píseň, moderní trampská píseň, tradiční country, moderní country. Pro naše úvahy je důležité ono rozdělení country music. Hodně kapel se pokoušelo hrát bluegrass – ty spadly do škatulky „tradiční country“, ostatní byly v „moderní“. Tyto žánry Amerika nezná, to je vynález ryze český; do dneška nepochopím, jak mohli lidé jako Milda Langer takové zvěrstvo dopustit.

Stát Kentucky sousedí s Tennessee. Hodně tam roste tráva rodu Poa, která má zjara modré pupeny; od toho má Kentucky přezdívku Bluegrass State. A odtud pocházel Bill Monroe, který měl kapelu The Original Bluegrass Band. Hrála dobře a vytvořila svéráznou formu muziky, které se poté začalo říkat bluegrass. Prý to bylo v prosinci 1945, pamětní cedule u nashvillského Ryman Auditoria nás o tom přesvědčovala. V té době tedy byl bluegrass *moderní* novinka! Poválečná. Označovat tento styl za tradiční country je nonsens, pověra strašná.

A v roce 74 dospěli portovní porotci k názoru, že country je v Čechách uzavřenou kapitolou, nic nového prý nepřináší. Hádal jsem se tehdy s nimi velmi. A bluegrass? Protože valná většina tehdejších kapel nedokázala zahrát stylově party kytary a kontrabasu, prohlásili naši milí teoretici, že to vlastně není bluegrass, ale specifický český přínos do pokladnice světové hudby, nový styl – *trampgrass* (!!!)

POVĚRA ČTVRTÁ: Grand Ole Opry je barák, ve kterém se hraje v Nashvillu country

Nikoli. Je to primárně název rozhlasového pořadu, který vysílá stanice WSM od 28. listopadu 1925. Původně se jmenoval Barn Dance až do 10. prosince 1927, kdy do začátku pořadu moderátor zvolal: Minulou hodinu jste poslouchali hudbu z Velké opery, teď vám předkládáme „Velkou Starou Operu“. A už jim to zůstalo. Pořad se vysílal živě postupně z různých míst, publikum se tam postupně nevešlo, takže od června 1943 se pořady odehrávaly v *Ryman Auditoriu* – ten dům už všichni fandové znají z fotek.

Ano, dominantní důstojný stánek umění. Ovšem pouze z této strany, ze které to fotí všichni. Já jsem šťoura, fotil jsem i z druhé strany.

A fotil jsem i zezadu.

Vstup pro účinkující jako v našem kulturáku, že?

I Ryman auditorium bylo časem příliš malé, a tak od března 1974 funguje v Nashvillu velký pozemek na břehu řeky Cumberland, který nese název Opryland. Na

něm je řada objektů: hotel, obrovské parkoviště, náramné nákupní centrum, přístaviště kolesového parníku, menší divadlo a hlavně ten největší: Grand Ole Opry House.

Konečně dům, který má Grand Ole Opry v názvu! A hned je tu

POVĚRA PÁTÁ, ZBRUSU NOVÁ: Velké koncerty se pořádají v Music City Center

To je nová budova ve středu města, kterou stavěli zrovna když jsme tam v roce 2011 byli. Je to obrovské městské společenské středisko, s Grand Ole Opry ale nemá nic společného. Dělají se tam výstavy, schůze, společenské candrbály. Koncert by tam asi šel uspořádat také, ale primárně koncertní budova to není. Na internetu snadno zjistíte, že velké koncerty hostí *Bridgestone Arena* (sportovní hala NHL), která stojí těsně vedle. Například 11. listopadu v ní vystupoval Keith Urban.

A kdeže se nové dezinformace berou? Magazín EGO!, příloha Hospodářských novin č. 43 z 27. 10. 2016., článek v rubrice Moje víkendová cesta, připravil Miloš Čermák. Při studiu podkladů pro víkendovou (asi virtuální!) cestu do Nashvillu si vůbec nevšiml, že existuje nějaký Opryland, ale zato čtenářům doporučuje půldenní výlet půjčeným autem do Lynchburgu, kde je destilerie Jack Daniel´s Tennessee Whiskey. Už se vidím, jak letím *na víkend* do Nashville, Tennessee, USA a ještě si tam stihnu půjčit auto a dojet se mrknout na skok do palírny! Apropó, ještě se dá v Lynchburgu vidět věznice a šerifův byt.

EPILOG

Jednou jsem si odskočil na pisoár během účinkování v porotě na jakémsi předkole Porty. Klidně jsem konal potřebné, když se připotácel starší tramp (asi měl virózu) a moče pravil: „Víš, Karle, já mám stejně nejradši tu naší českou kántry, víš, třeba **Letí šíp savanou**“!

P. S. Jakého rodu je české slovo kántry? *Ta*, *to*? Nebo snad *ten*? Jako na webu skupiny K.T.O.? Okopíroval jsem, cituji:

Bill Monroe, otec a zakladatel stylu bluegrass je pozval do Nashvillu, aby se zůčastnili společne s ostatními 20 nejlepšími skupinami současného country, koncertu pořádanho k 50. výročí Grand Ole Opry.

Ta česká skromnost a vzdělanost!

www.tampier.cz

Z antikvariátních banánovek

Winchester

Obrázková kniha
k názornému vyučování dítek
Druhé vydání.
V Praze.
Mikoláš Lehmann.
Tiskl Vilem Nitzschke ve Stuttgartě.

František Doucha se narodil v Praze na Malé Straně. Na domě v Karmelitské ulici 23 je tepaná měděná deska s textem „František Doucha, kněz a spisovatel, narodil se v tomto domě 31. srpna 1810“. Spolu s Karlem Aloisem Vinařickým bývá označován za zakladatele české literatury pro děti. Je autorem osmdesáti povětšinou didaktických knih: Bludičky: kniha k napomínání dítek (1850), Dějepis katolické církve: pro dospělejší mládež gymnasiální (1849), Deklamovánky (1853), Dvě dítky, aneb, Následky dobrého a špatného vychování (1875), Korálky (1868), Kratinké povídky o nakládání se zvířaty (1865), Nápravy na dobrou cestu: příklady na odvrácení nepravých a škodlivých zvyků (1875), Robinson

Obrázková kniha k názornému vyučování dítek

a jeho divodružné příhody (1875), Schránka dobrého naučení (1853), Vojáci rozličných národů: dítkám (1865), Zlatá písmenka abecedním pořádkem (1872). Páter František Doucha zemřel roku 1884 v Praze. Jeho Obrázková kniha k názornému vyučování dítek vyšla tiskem mezi lety 1864–1871.

Připravil

Michal Šanda

Winchester

Obrátil se k nám po čase zase obrátil

Téměř nesehnatelné Obrátilovy *Kryptadie* jsou zase k mání. První díl vydalo Lege Artis v pevné vazbě, digitálně rekonstruované a opravené. O tom všem na stránkách nakladatelství **http://lege.cz/kytice_promo.htm**:

Po ***Velkém slovníku sprostých slov*** konečně vycházejí zbylé dva díly Obrátilových *Kryptadií* v digitálně opraveném reprintu a kvalitní celoplátěné vazbě pod názvem ***První*** a ***Druhá Kytice národních prasáren*** (2. díl připravujeme na rok 2017).

Původní vydání, kolportované jako ilegální „soukromé tisky“ po sešitech v letech 1932–1939, je pro běžného čtenáře naprosto nedostupné; občas se objeví na nějaké knižní aukci za pětimístnou částku. Vydání Paseky z konce tisíciletí je už dávno rozebrané a nebylo dotištěno z téhož důvodu, proč Lege artis tehdy nevydalo svou slibovanou verzi – kvůli změně autorského zákona, který autorská práva, včetně exspirovaných, prodloužil o dvacet let.

Nešlo přitom ani tak o problematické stanovení výšky honoráře vyplývající z faktu, že dílo není plně autorské (z podstatné části jde o kompilát, byť z pramenů s velmi omezenou dostupností), jako o kardinální otázku, komu ho zaplatit. Obrátil zemřel bez přímých dědiců, ale zbyla po něm spousta rozličných dnes prasynovců, praneteří apod. Tři z nich jsme kontaktovali a ukázalo se to jako neřešitelné. Jeden přímo poprosil, ať s vydáním posečkáme, protože by to v příbuzenstvu jen vyvolalo zlou krev – přesto (či právě proto), že v tom naředění by šlo řádově o stokoruny na osobu.

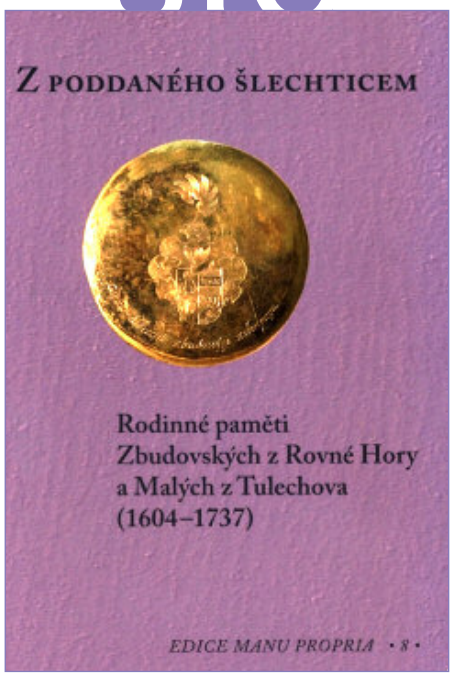
V roce 1999 jsme začali *Kryptadia* vydávat prakticky současně s Pasekou, jenomže od konce. S nakladatelem Horáčkem jsme se kvůli tomu na dlouhá léta rozhádali a smířili se až nedlouho před jeho smrtí. Ve skutečnosti za to žádný z nás nemohl – pokud snad někoho po letech ještě zajímají podrobnosti, najde je zde: **http://lege.cz/jodvor.htm**. Takže jsme vydání prvních dvou dílů Kryptadií tehdy o chvilku odložili – a nakonec se ta „chvilka“ protáhla na 15 let… atd.

Na rozdíl od nakladatele, který si na záložce libuje, že Obrátilův „sběr“ může trefně jednoslovně nazvat Prasárny, myslím, že tenhle název je na tom celém pěkná prasárna. Myslím tím to, když na černé obálce je bílými verzálami napsáno **PRVNÍ KYTICE NÁRODNÍCH PRASÁREN** a pod tím cudně menšími červenými KRYPTADIA. Asi si myslí, že se to líp prodá.

(jš)

Winchester

Z poddaného a podstatné

Jako literární historik se začasté dostanu také ke knihám, u nichž jen těžko shledávám nějaké hodnoty estetické; a přesto je nedokáži bezezbytku odmítnout a odložit, něco mne nutí číst mezi řádky a domýšlet, projektovati do nich zkušenosti své, porovnávat mezi někdy a nyní, hledat vývojovou perspektivu stejně jako shledávat ono setrvalé v někdejších a nynějších hodnotách i prožitcích. V případě mnou nedávno dočtené publikace **Z poddaného šlechticem. Rodinné paměti Zbudovských z Rovné Hory a Malých z Tulechova (1604–1737)** musím však nicméně konstatovat, že za výše uvedenou možnost uchopení a pochopení vděčím najmě obsáhlému kritickému aparátu, jímž vnově vydaný rukopis doprovodil jeho pořadatel Pavel Matlas.

Řekněme tedy rovnou, že bez jeho přispění zůstaly by nám mnohé stránky *paměti* uzavřeny; a dodejme hned vzápětí, že vlastní Matlasův přínos několikanásobně převáží jejich původní text. Jsem věru rád (koneckonců toto požaduji také od svých studentů), jsou-li věci nazírány v širších souvislostech a zároveň bez apriorních ideologických floskulí. K těmto, pravda, mohou snadno svádět pojednané období (manýrismus a baroko) stejně jako výčet osobností zde parátujících (osobností tu ocejchovaných za pobělohorské kořistníky - Marradas, Huerta -, tu vnímaných co přinejlepším kolaboranti). Věcnost (nikoliv nekritická) byla Matlasovi dána do vínku rozlohou sekundární literatury i pramenů (výčet obého vizme v samém závěru práce), jež prostudoval a jichž využívá ku komentářům vhodně vlastní text pamětí doplňujícím a rozvíjejícím.

Nicméně se mi zdá, že místy je poznámkový aparát až předimenzovaný. Zejména tehdy, pokud se obsah poznámky míjí s autorovou odborností a pokud tato nepřináší (ani pro nezasvěceného zatím čtenáře) nějaké podstatné informace. V takové chvíli jako by kolísala tolikéž stylistická úroveň: „Psotník neboli božec byla častá diagnóza úmrtí novorozenců v předmoderní době, projevující se křečemi.“

Několikeré zamyšlení nabízejí nám pak samotné texty pamětí. Ony – původně německy psané – Zbudovských z Rovné Hory mohou posloužit za *pars pro toto* příklad cesty sirotka z poddanské mlynářské rodiny ku kariéře Marradasova sekretáře, šlechtice, pražského měšťénína a dvorského úředníka. Kariéře, v níž rozhodující roli hrálo vzdělání (jímž se ambiciózní mladík vyšvihl NAD raně novodobou vesnickou komunitu; k níž jej ale též – už co nobilitovaného – váží pevné citové vazby; vizme vlastní rukou J. A. Zbudovského /*česky*/ psaný Pamětní list o právech zbudovských sedlá-

šlechticem věci kolem

ků). Nad častými porody stejně jako pohřby dětí můžeme se zamyslet nad možnou citovou účastí otcovou; o stupeň nižší (a do dobových floskulí oděnou) než jesti dojetí nad smrtí milované ženy. Proměna sociálního statusu pisatelova se odráží ve jménech osob účastných na křtech. A také na svatbách; stejně jako u pamětí Malých z Tulechova (jež, česky psány, zachycují období let 1655–1737), po ženské linii spřízněných s rodem předchozím. U prvního z pisatelů z tohoto rodu – Jana Adalberta Malého – si jistěže povšimneme rozdílného zaujetí, s nímž se zmiňuje o sňatku s postarší bohatou vdovou a s nímž se rozepisuje o vstupu do manželského svazku s mladičkou Žofií Barborou Zbudovskou. Kolik jen na něm bylo přítomno urozených hostí! – a při tom „pěkně beze všech křikův a handlův se to vyřídilo a páni hosti dobré mysli a veselí byli."

Také a nejen zde je zaujetí tlumeno dobovými konvencemi; zřetelněji ovšem při vyjadřování lítosti nad úmrtím nesčetných Malého dětí. Nemůžeš nesoucítit s rozechvělým otcem, jestliže mu nad narozením dalšího z potomků ze sevřených rtů do pera probleskne: „Pane Bože, rač dáti, abychom aspoň toto (...) k Tvé větší cti a slávě a nám ku potěšení odchovati mohli."

Škoda jen, že se pisatelé pamětí soustřeďují toliko na věci intimní, soukromé. Tím sice zřetelně vysvítá žánrové ukotvení textu (=záznamy narození, křtů, sňatků a pohřbů sloužící nejužšímu okruhu rodinnému, rodovému /slovy editorovými: tedy záznamy dobově tradičních přechodových rituálů/), nicméně samy texty toliko kradí vypovídají o životaběhu svých pisatelů či širších historických okolnostech, které jejich osud i jejich psaní rámovaly. Výše uvedený Pamětní list..., vlastně úřední záznam, prozradí nám o Zbudovského dětství a původu daleko více. A nejen o tom: jsa užtě nobilitován, přece ještě projevuje nekašírovaný soucit s těžkostmi svých někdejších krajanů: „I nevím, coť nynější pan hejtman a proč tou věcí hejbá a na ubohý lidi takovou služebnost, která prve nebejvala, uvozovati chce."

Tato i jiné pasáže nutí tě hlouběji promýšlet problémy naší *doby střední*, k čemuž ostatně dávněji vyzýval nebožtík Alexandr Stich. Nevnímat tuto hlavně a jenom jako tragickou césuru; ale především jakou součást kontinuálního vývoje: také myšlenkového. Uvědomit si, že ani tehdy nebyly sociální propasti nepřemostitelné. A že s ideologickou předpojatostí si nevystačíme tam, kde se z někdejšího dobyvatele a válečníka Marradase stává budovatel jihočeského dominia. Člověk, zajímající se o osudy jednoho ze svých úředníků (jenž by šlechtického titulu bez *patronovy* pomoci jistě nedosáhl).

Duši a tvář hledám, abych mohl uvěřit. Abych mohl pohlédnout a v tomto zrcadle spatřit svoji vlastní.

Ivo Harák

Z poddaného šlechticem. Rodinné paměti Zbudovských z Rovné Hory a Malých z Tulechova (1604–1737). Vydal, přeložil, poznámkami a úvodní studií opatřil Pavel Matlas. Jazyková redakce Tomáš Rataj. Scriptorium. Dolní Břežany 2016.

Winche

Po šlépějích za šlépějemi

Pravděpodobně každý, kdo by chtěl přijít s nějakou literárněkritickou promluvou o nové prozaické knize z pera básníka Romana Szpuka, nazvané A zavaž si tkaničky, měl by nejprve vyrukovat s určitou preambulí týkající se jejího literárního skorodvojčete, rozuměj předchozí autorovy prózy Chraplavé chorály (Stehlík, 2013): tituly na sebe navazují nejenom z tematického pohledu, i ve způsobu psaní a v intencích myšlení se neustále prolínají a prostupují. Je tu jediný podstatný rozdíl, že předchozí básníkovy reflexivní „chorály“ k nám doléhaly či chraptěly z rozmezí celého desetiletí, zkraje nového milénia, zatímco „Tkaničky“, to jsou dva pisatelovy roky v lesích a mezi lidmi: nyní je spoluprožíváme se Szpukem od října 2012 do října 2014. A nejsou to žádné příslovečné dva roky prázdnin!

Nerecenzujeme však Chraplavé chorály, autorův dřívější soubor „lyricko-meteorologických próz“; věnujeme se titulu, který má ve svém názvu závažnou a symptomatickou výzvu. Odkazuje totiž – s plným vědomím všech zářících hvězd ve výši a ještě zářnějších mravních zákonů nad námi – k tomu, co je možná i nahoře, na nebi vysokém, leč tentokrát nadmíru zřetelně také dole, totiž ke zcela pozemským a zároveň i symbolickým tkaničkám, průvodkyním naší činorodé i nečinorodé životní pouti. S nimi i bez nich, se zavázanými nebo s rozvázanými pak člověčí jedinec neboli zde vimperský či churáňovský či lesní poutník Roman Szpuk coby autor, vypravěč a protagonista v jedné osobě kráčí, putuje, bloumá, směřuje, cílí, pádí, zejména ale bloudí životem co bídou i krásou. A těch pomyslných šlépějí, co během svého putování všude vůkol nalézá, a těch nepomyslných šlépějí, které při své pouti v životě vůkol a všude napořád zanechává!

Co je to však za žánr? Čtenáři tahle otázka může být absolutně lhostejná, jenže recenzent by nad ní neměl ledabyle mávnout rukou. Leč to abychom si pomalu hlavu ukroutili: kamkoli totiž do recenzí nebo zejména do anotací pohlédneme, skoro všude se tato autorova kniha označuje za deník, jako deníky, mluví se v souvislosti s ní o deníkových záznamech apod., jinými slovy se okamžik geneze textu zjevně a nemálo povšechně zaměňuje s jeho pozdější konkretizací v podobě svébytného literárního díla. Nepochybně tyto texty zpočátku vznikaly v podobě zápisků svého druhu, až na výjimky mají svůj chronologický řád a posloupnost, nicméně jejich žánrová transmutace je nanejvýš nápadná!

Z původního diaristického výtvoru (čili z jakéhosi Ur-deníku) se tu málem okamžitě, přinejmenším jakmile se nový text začlenil do rozvíjejícího se textového pásma, stává povídka, miniatura, někdy vzpomínka, svébytná reminiscence, zkrátka a dobře umělecky výsostná a nezpochybnitelná beletrie, byť ve své výpovědi atomizovaná do jednotlivých zážitků, reflexí a zejména do sebezpytování. Však tyto miniatury (opravdu jim takhle můžeme říkat) mají také svá

samostatná pojmenování, což v denících vskutku nebývá zvykem! Tvrdit navzdory tomu, že jde o deník či o deníky, představuje názorové balancování na velice křehkém laně, hrozí to pádem – jenže na druhé straně to může být i pisatelovým „antizáměrem“: vždyť Szpukovy poznámky o životě v lesích jako by napořád v hloubce a z hloubky svého duchovního a duševního ponoru „do výšky volily pád“.

Mluvíme-li ovšem o sebezpytování, které se v rámci dané rozpravy stalo umělcovou permanentní metodou, jak nazírat svět, potom zde Roman Szpuk „sebe zpytuje“ ponejvíce v úzké provázanosti s tím, jak zpytuje nejen sebe, navíc zdaleka netoliko jen sebe, leč i nakolik citlivě, vnímavě a zároveň i s pokornou neúčastněností se podílí na traumatech a dilematech dalších postav. Přičemž postav někdy zdánlivě nahodilých (nesnadno stanovit, zdali k nim patří romantický básník Milan Šedivý, přivážející do šumavských lesů ranec špekáčků), jindy takových, které ho naopak životem dlouhodobě provázejí (jako básník Robert Janda, dlouho předlouho s autorem sdílející jeho nekonečné šumavské toulky), anebo i osoby, které Szpukův niterný všehomír dokonce spoluvytvářejí, ať je to jednou vlastní syn, podruhé cizí blázen, o dalších blízkých či neblízkých bytostech nemluvě..

To vše dohromady vzato a čteno zleva doprava i odprava doleva, neboť i takto „Tkaničky“ můžeme číst, namátkově stejně jako důkladně, sentenci za sentencí, může netoliko na první zevrubný pohled připomínat i novodobé oltářní panneau v literárním hábitu, panneau, v němž se kolem základních konstant existence všelijak hemží a rojí nejroztodivnější lidičkové. A co básník, co Roman Szpuk? Stojí jakoby před tímto vlastnoručně zpodobeným literárním zrcadlem a je do něho do té míry nebo stupně vtělen, až se může zdát málem neviditelný. Jen však málem, neb dozajista není neviditelný nebo přehlédnutelný jako filosofující spisovatel. Všechny příhody, epizody, historky, smutné humorky či trsy dialogů se tady záměrně a cílevědomě včleňují do tříště, která zprostředkovává i vlastní tmel vyprávění, především ale přerůstá skrze úderné osobní akordy v hloubavou, až komorně epickou mozaiku, ano stále víc v románovou mozaiku, posléze ve zmíněné pásmo, které se stává románem o (jak dosavadním, tak i nadčasově sdíleném) životě jednoho básníka a o jeho tvůrčí filosofii.

Snad je dokonce lhostejno, které údobí se zde právě prožívá: vždyť ve výtryscích vzpomínek se autor vrací k mnoha výjevům ze svého životaběhu, dokonce i ke scénám z povinné vojenské služby, jež měla být pýchou „každého mladého muže“. Ne tak u Szpuka: v jeho očích šlo pouze o jedno z dalších podduchovních „pokoušení na poušti“. Šlépějemi nezbytnými, žel těmi, které zpravidla nikam nevedou, leda k ještě hlubinnějšímu poznání sebe sama. Jak velkou vzdálenost však filosofující vypravěč a především poeta natus i doctus urazil od někdejšího pobytu v kasárenských klecích k nynějšímu, již řadu let trvajícímu „životu v lesích“ a k jeho empatickému reflektování? Nepochybně distanci natolik velkou a natolik výraznou, aby se ozřejmil fundamentální rozdíl mezi zralým myšlením Romana Szpuka a mezi literárními parametry mnoha jeho generačních vrstevníků a souputníků.

Nehledejme žádný jednoduchý klíč k autorově filosofii pozdního věku člověčího v následujícím citátu, ten však přesto stojí za to, aby byl uveden: „Drsný básník Bukowski praví, že svět patří těm, co se neposerou.“ Nato autor lakonicky dodává: „Nepotřebuji, aby mi svět patřil.“ Tím je řečeno ne-li vše, pak mnohé: Szpuk až unanimisticky patří světu, je „přítelem světa“, takto na něj i pohlíží a přeje si s ním duševně splynout. Žije v šumavském ústraní, které nikterak nevnímá jako tísnivé či skutečné ústraní, poněvadž za ně se přece nemůže považovat vznešenost a velebnost přírody na pozadí nevelebnosti a nevznešenosti lidské, byť se z ní jistěže nelze vyčlenit. Básník si stejně jako v Chraplavých chorálech i zde počíná jako přírodněfilosofický poeta, ne-li jako novoromantický myslitel nynější doby, zřejmě již post-humanitní. Přičemž promlouvá jako její subtilní svědek, jenž na nezavázané tkaničky pochopitelně nedbá. Víc hledí na šlépěje, jež jsou za ním i před ním.

Mýlil by se však ten, kdo by v tomto koloběhu filosofického přemítání a meditování o celém spektru životních vjemů a dojmů hledal a nalézal nějakou ztajenou autobiografickou szpukianu. Ta je zde přítomna jako brána otevřená k životu, leč o básníkovi vypovídá pramálo, koneckonců ne víc než ono zanedbávání tkaniček. „Jsem skrytý jak dosud nerozluštěné písmeno,“ pronáší Szpuk jednu z pravd o sobě a pokračuje: „Jsem blázen, vzpurník, temniak, přešlapuji v hlubině.“ V níž ovšem zanechává šlépěje mířící do výšin. A co Bůh? Člověk?, ptejme se s Bridelem. Než u Szpuka čteme: „Je tak snadné volat k nebesům, když ještě existují jiné cesty k záchraně.“ Kde však takto volat – na poušti?

Jenže všechna jména by v recenzi měla být vynechána, poněvadž „jméno zakrývá propastnou tůň v člověku“. Proto nic nepojmenovávejme. Jen to, kam prý vedou šlépěje: ke kameni tohoto světa.

Vladimír Novotný

(Roman Szpuk: A zavaž si tkaničky, 65. pole, Praha 2016)

Winchester

Dokud ještě žijeme

Liberecké nakladatelství BOR Evy Koudelkové vydalo soubor dopisů básníka Emila Juliš (1920–2006) a novináře a malíře Josefa Krále (1933) z let 1983–2006 nazvaný Dokud ještě žijeme... V létě roku 1983 dostal Juliš od Krále samizdatové vydání jeho publikace Hranaté míčky s hřebíčky. Oba se znali z Ústí nad Labem, kde působili v šedesátých letech jako novináři. Juliše Královy texty zaujaly a tehdy začala intenzivní korepondence a vzájemné návštěvy. Střídavě spolu řešili literární a filozofická témata. Velmi zajímavé jsou Julišovy dopisy obsahující pasáže o životě básníka v časech politické nesvobody. Samota, tvůrčí pokora i problémy a současně nezlomný charakter – to vše vyvstává z jeho řádek určených příteli Královi. Jemu také věnoval tuto báseň:

Ptáci

Neustálý cvrkot cvrčka
přivolává tmu, tu tmu ticha
a letu neznámých ptáků.
Jejich let ukrajuje
mačeta lesklých tnutí,
ale ptáci se nedají přinutit
k něčemu mimo sebe.
Křídla tepají prostorami
dutých vlasů, dokud je nepohltí
zádveřní prázdno.
Nehledej ptačí mrtvolku na noční dlažbě,
nenajdeš ji ani... ani...
Nalezneš jen ztracená, sem tam roztroušená
pírka barevného zpěvu.

(Josefu K. - Emil Juliš 1983)

V závěru Postscripta ke knize Josef Král píše: „Dlouho trvalo, než jsem Emila přesvědčil o smysluplnosti vydat naši korespondenci. A když konečně souhlasil, pustili jsme se každý po svém do upravování společné knihy. O sporných místech jsme telefonicky debatovali... Netušili jsme, že 19. prosince 2006 se slyšíme naposledy. Emil Juliš zemřel 25. prosince 2006.“

Nad Julišovými knihami se v doslovu Básník kosmických závratí zamýšlí Jiří Pechar. Vyzdvihuje básníkovu skromnost a pokoru s níž přistupuje ke slovům často moudřejším, než je on sám. A uzavírá: „...není odevždy touhou právě těch nejryzejších básníků, podřídit se řádu, který nebude jen výtvorem jejich subjektivity a nebylo vždy v jejich povaze být stejně ochotně obdarovaným jako obdarovávajícím?“

Pozoruhodnou knihu pro vnímavé čtenáře nejen poezie vřele doporučujeme.

Milan Hrabal

DOBRÁ ADRESA

Winchester

Zlatá Bonaventura

Jan Picko spolu s Pavlem Bonaventurou Hlouškem v laskavém zaštítění Josefem Strakou vyhlašují literární cenu pro rok 2016

Zlatá Bonaventura je literární soutěž, založená v Jablonci nad Nisou, ale otevřená všem. Téma, k němuž se soutěžní příspěvky mají vztahovat, je verš ze sbírky Josefa Straky *Kostel v mlze*: „Připadal jsem si jako cizinec, který do onoho města zajel poprvé.“ Dosud nepublikované texty libovolného literárního druhu a v rozsahu maximálně 7 normostran lze posílat do 13. ledna 2017 na adresu **Zlatá Bonaventura, SUPŠ a VOŠ Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1, Jablonec nad Nisou 466 80**. Vyhlášení výsledků proběhne na jaře příštího roku ve Vladimírově knihkupectví v Jablonci a vítěz bude odměněn hlavní cenou – tedy osmi tisíci korunami, udělena budou i čestná uznání. Podrobné informace a další kontaktní údaje jsou k nalezení na webu soutěže: **http://www.zlatabonaventura.cz/**

KUS STROMEČKU POD STROMEČKEM?
DARUJ K VÁNOCŮM H_ALUZI.
Využijte vánoční předplatné Literárně-kulturního časopisu H_aluze a uděláte radost hned několikrát.

STANDARD
4 čísla H_aluze přímo do schránky + ptačí šperk Nelly Wernischová design dle vlastního výběru nebo redaktory s láskou vybraná kniha
240 Kč

PRO HODNÝ LIDI
4 čísla H_aluze přímo do schránky + ptačí šperk Nelly Wernischová design dle vlastního výběru a redaktory s láskou vybraná kniha
480 Kč

PRO SRDCAŘE
4 čísla H_aluze přímo do schránky + ptačí šperk Nelly Wernischová design dle vlastního výběru, redaktory s láskou vybraná kniha a nehynoucí vděk k tomu
640 Kč

Při objednávce a platbě připsané na náš účet do 20. 12. 2016 garantujeme dodání dárkového balíčku do Vánoc!

Objednávky směřujte na e-mail nelly.wernischova@h-aluze.cz.

literárně kulturní časopis
H_ALUZE

Liszt a Wagner...

...v Piešťanech

2.
Štěstěna je horká zbraň

3.
Bang! Bang!
Shoot! Shoot!

Colt

Nakladatelství Academia doporučuje

Petr Koura: **Swingaři a potápky v protektorátní noci**

Česká swingová mládež a její hořkej svět

Kniha pojednává o výstředních tanečnících swingu z doby druhé světové války, nazývaných „potápky“ a „bedly“. Jedná se o první komplexní zpracování této české městské subkultury mládeže, jež prostřednictvím sympatií

SWING JAKO GENERAČNÍ FENOMÉN A PROJEV ODPORU

Jednou z rozhodujících chvil mého života – neboť tak často rozhodují maličkosti – bylo, když jsem si v prodejně pana Maršíka na Kamenici v Náchodě koupil desku Brunswick s nahrávkou kapely Chicka Webba I've Got a Guy a doma jsem pak uslyšel Webbovy saxofony. Medovou, plíživou, smeárující saxbaterii, pro mne krásnou věc, která je radostí na věky. Od té chvíle jsem se začal pídit po té muzice. V mládí nejsou na duši dosud mozoly, je citlivá jako chodidlo novorozeněte. Krásná malá kapka hudby rozechvěje člověka na doživotí. To jest některé z nás. Všechny na nějakou dobu. Proto jsme všichni milovali swing a někteří dosud kupujeme nostalgia records. Proto všechny naše děti milujou rock, a některé i za dvacet let budou pořád žhavý, nebo aspoň nevychladlí, do Rolling Stones.

Josef Škvorecký, Samoţerbuch

ZDROJE ČESKÉ SWINGOVÉ SUBKULTURY

Swing jako generační fenomén a projev odporu

Dandysmus jako počátek moderní výstřednosti

Jedním z inspiračních zdrojů swingových subkultur v celé okupované Evropě byl fenomén, jehož kořeny sahají až do počátku 19. století a který dnes nazýváme „dandysmus". Historička módy Ludmila Kybalová uvádí, že „pojem dandysmus se stále užívá pro určitou skupinu dobře, ale trochu výstředně oblečených mužů".[799] Původní význam tohoto pojmu byl poněkud jiný. Zrodil se ve Velké Británii na dvoře prince regenta a pozdějšího krále Jiřího IV. a je spojován s osobou George Brummella (1778–1840), anglického elegána, který udával směr v oblékání i společenském vystupování mezi tehdejší londýnskou smetánkou. Na první pohled by se mohlo zdát, že dandysmus představuje fenomén odlišný a historicky poměrně vzdálený, který nemá s výstředností swingového věku příliš společného. Francouzská filosofka Françoise Coblenceová však v dandysmu nachází řadu prvků příznačných pro nastupující moderní epochu včetně demokratického rovnostářství. Brummell totiž nepocházel ze šlechtického rodu, přesto si během několika let vydobyl v londýnských aristokratických kruzích postavení „arbitra elegance", jež takřka hraničilo s diktátorstvím. Coblenceová tvrdí, že „je možné dandyho vnímat jako vyhrocené završení procesu individuace a vydělení, který by byl v aristokratické společnosti nemyslitelný".[800] Ačkoliv nejen Brummell, ale i jeho známí následovníci jako Oscar Wilde či Charles Baudelaire byli spojováni s uměním a estetikou, přisuzuje Coblenceová dandysmu i určitou politickou dimenzi: „Jakmile se pokusíme vtisknout přesný obsah dandyho modernosti a vztáhneme ji k modernosti

799 Kybalová, Ludmila: *Dějiny oblékání. Doba temnoty a secese*. Nakladatelství Lidové noviny. Praha 2006, s. 141.

800 Coblenceová, Françoise: *Dandysmus. Povinnost pochybnosti*. Prostor, Praha 2003, s. 43.

k angloamerické kultuře vyjadřovala odpor vůči nacistické okupaci a položila tak základy pro obdobné hudební subkultury v pozdějších desetiletích, jako byli rokenroloví „páskové" či bigbítové „máničky". Autor analyzuje nejen samotné projevy české swingové subkultury, ale věnuje se i obdobným subkulturám ve Spojených státech, Francii, Německu nebo v Rakousku. Sleduje historii odporu většinové společnosti vůči tzv. výstředním tancům, jež vyvrcholila v období protektorátu. Podrobně zkoumá vztah nacismu k jazzové hudbě a pronásledování jazzových hudebníků a swingových fanoušků v hitlerovském Německu.

Předmluvu napsal Josef Škvorecký

demokratické, dospějeme k tomu, že skrze analýzu demokratické společnosti, v níž je místo moci zkrátka nepředstavitelné, získává dandysmus svrchovaně politický rozměr."[801]

Domnívám se, že tuto tezi lze vztáhnout i na milovníky swingu v nacisty okupované Evropě. Také jejich veřejné vystupování, i když bylo v prvé řadě motivováno esteticky (tedy hudbou či stylem oblékání), dostávalo v situaci, kdy v Evropě vládl režim vznášející na základě své ideologie nárok na ovládání myšlenkové i soukromé sféry, jasné politické vyznění a stávalo se politickou manifestací.

„První dandy" George Brummell nebyl jen „diktátorem vkusu". Představoval zároveň člověka, který londýnskou aristokracii v čele s regentem bavil. Nepůsobil ovšem jako královský šašek, „moudrý blázen", který si může vůči mocným jako jediný dovolit upřímnost. Jeho zábava spočívala v zesměšňování nikoliv sebe sama, ale druhých. Brummell prý oplýval „nevyčerpatelným nábojem posměchu" a terčem jeho taškařic se stával i samotný regent, což nakonec vedlo k jeho pádu.[802] Základním principem Brummellovy provokace byla drzost, která nejednou britskou elitu doslova šokovala. O tomto principu napsal v roce 1943 francouzský literární kritik Maurice Blanchot: „Drzost není bezcenným uměním. Je to možnost, jak zůstat roven sám sobě a vyvýšit se nad ostatní pokaždé, když už to vypadá, že nad námi ostatními [*sic*] zvítězí. Rovněž je to vůle odolat konvencím, obyčejům, zvyklostem. Drzost v sobě skrývá předpoklad hbitého jednání, hrdou bezprostřednost, která znevažuje zaběhlé mechanismy a díky své rychlosti poráží mocného, leč těžkopádného nepřítele."[803] Tato slova podle mého názoru vystihují i chování výstředních swingových fanoušků, a to nejen ve Francii, ale i v protektorátu. Výstřední chování, které většinová společnost nezřídka

801 *Tamtéž*, s. 44.
802 *Tamtéž*, s. 104.
803 Cit. dle *tamtéž*, s. 111.

Swing jako generační fenomén a projev odporu

považovala za drzé, se pro ně stávalo obranou proti životu v nelehké době, anebo (použijeme-li výraz z francouzského literárního prostředí) určitým lékem na „pěnu dní", jež museli mladí lidé trávit ve stínu hákového kříže.

Dandysmus bývá – i v českém prostředí – nepřesně ztotožňován se snobismem, jehož pojmenování taktéž vzniklo v britském prostředí. Jak správně poznamenává Françoise Coblenceová, jedná se ve skutečnosti o protikladné jevy. Zatímco snob usiluje o splynutí s „vyšší" společností, dandy se z ní naopak chce vydělit. Pojmenování „snob" vzniklo zkrácením latinského označení *sine nobilitate* (bez urozenosti), jímž se označovali žáci britských šlechtických kolejí, kteří pocházeli z nearistokratických rodin. Jako snobové tak bývají označováni lidé, kteří se všemožně snaží stát součástí určitého celku, ponejvíce společenské elity, dandy však naproti tomu usiluje o originalitu a výjimečnost a společenskými konvencemi pohrdá.[804]

Přestože se Brummell podle dobových svědectví oblékal spíše střízlivě a umírněně, jeho následovníci a napodobovatelé přesně naopak. „Tvořil pravý protipól všeho, co se rázem vžilo jako móda dandysmu," píše Coblenceová.[805] Na deformovaný fenomén rychle zareagovala dobová satirická literatura, pro niž se dandy stal vhodným terčem. Humoristické časopisy se zaplnily karikaturami elegánů, kteří byli označováni za samolibé a výstřední kašpary či nabubřelá individua.[806] Ačkoliv dandysmus nebyl původně jakkoliv spojován s mládím, jeho stoupenci jsou již nyní označováni za mladé muže (Brummellovi bylo ostatně v době jeho vrcholného „dandyování" kolem třicítky). Objevuje se cosi jako „typologie dandyů", tedy vytváření jakýchsi typů vyznavačů dandysmu v jednotlivých sociálních vrstvách a povoláních. Britské humoristické časopisy tak píší

804 *Tamtéž*, s. 108–109.
805 *Tamtéž*, s. 143.
806 *Tamtéž*, s. 143–144.

o dandym-obchodníkovi, dandym-lékaři, dandym-vojákovi, dandym-žebrákovi či dandym-faráři.[807] Spisovatel Thomas Carlyle zase ve svém filosofickém románu *Sartor Resartus* (*Přešitý krejčí*) z roku 1832 ironizoval dandysmus přirovnáním k náboženské sektě, jejíž členové vyznávají jakési evangelium elegantního oblékání a mluví speciálním jazykem, tvořeným směsí angličtiny a francouzštiny.[808] Satira na dandysmus z počátku 19. století tak svojí rétorikou připomíná pozdější výpady proti swingovým výstředníkům, kteří byli také nezřídka označováni za dandye.

Fenomén dandysmu se záhy rozšířil do Francie, kde byl spojován především s pařížskými salony, za typického dandyho je zde považován básník Charles Baudelaire. Zároveň se postava dandyho stala v průběhu 19. století nejen společenským typem, ale i literární postavou, jež nebyla spojována s příliš pozitivními vlastnostmi – monděnností, impertinencí či frivolitou. S touto nálepkou přichází dandysmus ve druhé polovině 19. století i do českých zemí.

Dandysmus v Čechách aneb „Pražská gigrlata"

V českém prostředí se pojem „dandy" objevuje ve druhé polovině 19. století jako synonymum pro mladého jedince oblékajícího se dle nejnovější módy, jenž zároveň oplývá notnou dávkou pýchy, sebevědomí a směšnosti. Jeden z prvních, kdo toto slovo v české literatuře použil, byl patrně spisovatel a novinář Karel Sabina (1813–1877). V románu *Na pouti*, vydaném roku 1863, popisuje proměnu mladíka Ivana v elegantního muže: „Nechodil již shrbeně, ale rovně, hedvábné šátky, prádlo jak padlý sníh, oděv dle kroje nejnovějšího z bývalého Diogenesa učinil módního Dandy."[809] V následující pasáži pak Sabina rozvedl, co si o lidech oblékajících se podle poslední módy myslí: „Působení šatstva

807 *Tamtéž*.
808 *Tamtéž*, s. 224.
809 Sabina, Karel: *Na pouti. Díl druhý*. I. L. Kober, Praha 1863, s. 142.

Swing jako generační fenomén a projev odporu

na ráz člověka se nedá upříti. Jelikož pravda jest, že ošumělost se chýlí k nespůsobnosti, takž ale také jest dokázáno, že člověk módní obyčejně bývá člověkem povrchním. Vnější změna člověka i změnu vnitř za sebou přivádí, a časem pod zlatými hodinkami se zlato ze srdce vytrácí."[810]

Dandy zkrátka v českém prostředí představoval synonymum pro hejska, floutka či švihláka. Dokládají to stránky humoristického časopisu *Paleček*, kde v lednu 1874 vyšel text, jenž líčil bruslení Pražanů po hladině zamrzlé Vltavy. V popisu tehdejší pražské společnosti nemohl chybět ani dandy: „Byl to naškrobený panák, jako by jej někdo byl vyřízl z pařížského módního žurnálu, hotový dandy, vše na něm bylo ulité. Ostatně byl skutečně hezkým, některá dáma byla by řekla i ‚velmi hezkým' člověkem – jedině drzý pohled, jímž pozíral k pohybující se před ním směsi, byl velmi odporným."[811]

Dandyové, kteří se objevovali především na městských promenádách, se v Čechách záhy stali terčem satiry a ironie a začali být přirovnáváni k nepříliš lichotivým příslušníkům zvířecí říše. Objevují se i v dílech předních českých literátů této doby. Ve slavné satiře Svatopluka Čecha *Hanuman* z roku 1884 tak najdeme i následující verše:

Věř, kdybys na opičím korsu tady
byl spatřil opa ze šviháků řady,
jak oděn ve francouzském slohu přesném,
tu volném jak sak, tu příliš těsném
znal binoklem neb tenkou hůlkou mávat
a fraškovitý účes načochrávat:
tu byl bys zabuda, že's v říši opů
řek' dozajista: Hle, dandy ze Příkopů![812]

810 *Tamtéž*, s. 142–143.
811 Hubáček, Josef: Na ledě. *Paleček*, roč. 2, č. 17, 24. ledna 1874, s. 1.
812 Čech, Svatopluk: *Hanuman. Bajka*. Ed. Grégr a Ed. Valečka, Praha 1884, s. 54.

DOBRÁ ADRESA

jiné zvíře si pro přirovnání k dandyům zvolila ve svých *Bajkách velkých* Eliška Krásnohorská: „Pak jeden dandy zkoušel zpívat po mně, / však mohl se s tím schovat! / Nu zdaž by nedovedl, ptám se skromně, / snad s oslem konkurovat?“[813] Slovo „dandy“ se objevuje i v prvotině bratří Čapků *Krakonošova zahrada* z roku 1918, kde je uváděno opět v souvislosti se zvířetem, a sice s kozlem.[814]

Dandysmus byl tehdy spojován především s mládím, ovšem nikoliv bezvýhradně. V rámci takzvaného sporu o smysl českých dějin byl z dandysmu v roce 1910 „obviněn“ i tehdy již více než šedesátiletý historik Jaroslav Goll. Nestora českého dějepisectví tímto označením počastoval v rámci obhajoby T. G. Masaryka novinář Jan Herben. Důvodem byla skutečnost, že Goll přeložil společně s Jaroslavem Vrchlickým do češtiny výbor z básnické sbírky Charlese Baudelaira *Květy zla*. Herben tak Gollovi mimo jiné vytkl „zálibné kochání“ v této sbírce, která dnes patří k základům moderní poezie.[815]

Na přelomu 19. a 20. století se v českém jazyce objevuje specifický „domácí“ výraz pro dandyho. Jednalo se o termín „gigrle“ a odvozen byl z německého slova *Giegerl*, kterým se označovali vídeňští švihači. V Kottově česko-německém slovníku z konce 19. století je tento výraz vysvětlen jako „švihák opičící se pitvorně a zvrhle po modě“.[816] Jak vypadalo pravé gigrle, lze najít kupříkladu u Adama Chlumeckého (1854–1938), spisovatele, kněze a příslušníka katolické moderny: „Gigrle má v parádě vyhrnuté spodky, na hlavě skřidélku, v rukou těžký krátký kolík (míněna hůl – pozn. PK), kabát nápadného střihu, na očích skřipec nebo sklíčko.

813 Krásnohorská, Eliška: *Bajky velkých. Výbor.* Topičova edice, Praha 1947, s. 14.
814 Čapkové, Josef a Karel: *Krakonošova zahrada.* Fr. Borový, Praha 1918, s. 40.
815 Havelka, Miloš (ed.): *Spor o smysl českých dějin 1895–1938.* Torst, Praha 1995, s. 22–23.
816 Kott, František Štěpán: *Příspěvky k česko-německému slovníku zvláště grammaticko-fraseologickému. Svazek 1.* Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, Praha 1896, s. 92.

Swing jako generační fenomén a projev odporu

Gigrle jest bazarem nápadů, vtipů a ruchu…“[817] *Kniha o slušném chování*, vydaná Františkem Vlastimilem Kodymem (1858–1924) v roce 1895, varuje zase mladé muže před tím, aby se z nich stala gigrlata: „Svobodným a mladým pánům zvláště důtklivou budiž radou, aby netoužili býti u veřejnosti těmi směšnými figurami, které obracejí na sebe pozornost nápadným, někdy až křiklavým, směšným zevnějškem i oblekem a kterým se říká např. ve Vídni ‚gigrle‘,

6.1 *Častým motivem karikatur, jež zesměšňovaly gigrlata, byla nejrůznější exotická zvířata. Na tomto obrázku, otištěném v březnu 1894 v satirickém časopise* Nový Paleček, *se gigrleti vysmívají tvorové z pralesa.*

817 Chlumecký, Adam: *Lilila. Památník z cest a výletů.* Nákladem vlastním vydal Adam Chlumecký, Praha 1897, s. 58.

u nás ‚švihák‘ a všelijak. Spisovatel Stettenheim[818] praví o nich, že ‚nejsou karikaturou moderního bláznovství, ale karikaturou sebe samých. Nepomívají se nicemu, ale jsou vysmíváni ode všech a jsou tak duchaprázdni, že posměchu toho nepozorují. Že nějaký duchaprázdný lenoch počal napodobovati paňáca, není nic divného, že ale nalezl napodobitelů, jest s podivením.‘“[819]

Gigrlata byla vysmívána jak v německém, tak i v českém prostředí. Často si je braly na mušku humoristické časopisy, které je zobrazovaly jako výstředně oblečené mladíky s cylindrem, vycházkovou holí, monoklem a malým domácím psíkem. Nechybělo ani jejich přirovnávání k exotickým zvířatům – Josef Lada kupříkladu na jedné z karikatur namaloval žirafu v přestrojení za gigrle.[820] Slovo „gigrle“ mělo pejorativní význam jednak ve smyslu oblékání, kdy jím byl označován člověk, jehož oblečení působilo směšně (jeden z pramenů prohlašuje gigrle dokonce za „naparáděného hastroše“), ale stalo se i synonymem pro hlupáka. V *Novém Palečkovi* mimo jiné vyšla tato anekdota: „V železničním voze sedí gigrle a pohrává si svým diamantovým prstenem. Aby každý se o pravosti mohl přesvědčit, vyškrábe ním na okno začáteční písmena svého jména V. U. Mladý pane, praví vedle sedící bodrý venkovan, voni napsali jen dvě třetiny pravdy! (!.?).“[821] Hloupost a zahálčivost gigrlat byla často dávána do protikladu k pracovitému a „nezkaženému“ venkovu. Na jedné z mnoha dalších karikatur otištěných v *Humoristických listech* vedlo gigrle

818 Mírně s největší pravděpodobností německý spisovatel a novinář Julius Stettenheim (1831–1916), vydavatel satirického časopisu *Die Wespen* a spolupracovník předního německého humoristického týdeníku *Kladderadatsch*.
819 Kodym, František Vlastimil: *Kniha o slušném chování. Průvodce společností i životem.* Edvard Beaufort, Praha 1895, s. 36.
820 Maškarní merenda na Sahaře. *Humoristické listy*, roč. 56, č. 7, 13. ledna 1913, s. 91.
821 *Nový Paleček*, roč. 9, č. 27, 28. června 1895, s. 212.

Swing jako generační fenomén a projev odporu

s vesnickým mužem tento dialog: „Je pravda, strejčku, že vy venkované nosíte slámu v botách? Ba že je, vzácný pane! My pro ni [*sic*] ve hlavě místa nemáme.“[822] Hned několik českých periodik pak otisklo text srovnávající kavalíra s gigrletem – zatímco první je líčen jako decentní, moudrý a uměřeně se oblékající muž vybraných mravů, druhý jako jedinec bez vlastního názoru, jenž chce na sebe za každou cenu pouze upozornit: „Na kavalíru jsou vždycky barvy zlumeny, na gigrleti křičí nahlas. Klobouk a kravata kavalírova jsou barevny, klobouk a kravata gigrlete příliš barevny. U kavalíra kultura proniká, u gigrlete leží na povrchu. Kavalíra neslyšíme nikdy, gigrle vždycky. Kavalír má vlastní vkus, vlastní názory, gigrle vždy vkus a vlastnosti jiných. Kavalír nechce býti nikdy gigrletem, gigrle ale vždycky chce býti kavalírem.“[823]

Humorista a kabaretiér Josef Šváb-Malostranský (1860 až 1932) složil v závěru 19. století na gigrlata satirický kuplet. Jmenoval se *Dnes cenu má jen gigrle* a byl dokonce samostatně vydán. Píseň byla jakýmsi výčtem situací, ve kterých různé osoby neuspěly jen proto, že nebyly gigrletem. V úvodu písně byl charakterizován tento fenomén následovně:

> Dnes svět je samá novinka a samý nový sport,
> dnes lidstvo více nenapadne žádný senzační mord,
> však za to hluku nadělá gigrlat nový „kvant“,
> ať barvy à la krokodýl neb à la elefant;
> o tom, jen všude mluví se a pořáde víc a víc,
> jo, kdo není dnes gigrle, gigrle, v světě neplatí nic.“[824]

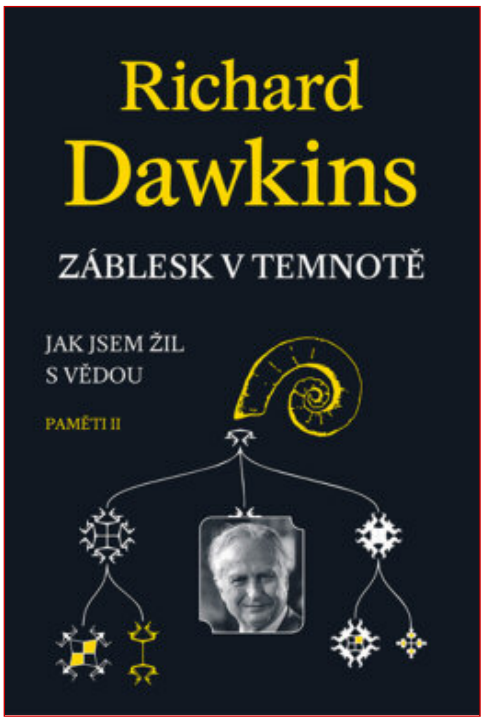
822 *Humoristické listy. Archiv českého rozmaru a vtipu*, roč. 38, č. 20, 15. května 1896, s. 5.
823 Kavalír a gigrle. *Večerník Českého deníku*, roč. 5, č. 11, 15. ledna 1916, s. 4.
824 Cit. dle Šváb, Josef: *Český humorista. Sbírka sólových výstupů, žertovných scén, deklamací, kuplet, aktovek, komedií a žertů pro pořadatele veselých zábav. Díl I.* Jan. Pospíšil, Praha 1895, s. 65.

Nakladatelství dybbuk chystá

Richard Dawkins: **Záblesk v temnotě: Jak jsem žil s vědou (Paměti II)**

Druhý díl autobiografie nejznámějšího světového evolučního biologa, skeptika a ateisty se soustředí na dobu pozdějších úspěchů, kdy autor pokračuje na cestě intelektuálního vývoje a vědeckého zkoumání. Po vydání prvních knih, které se staly bestselery a přinesly s sebou i neočekávanou celosvětovou slávu, začaly přicházet pozvánky na světové konference a vystupování v televizi. Objevily se ale také první kontroverze, nesouhlas a boj s ignorancí, které však jen přispěly k posílení vlastních názorů a důrazu na otevřenou mysl.Kniha není psána vytvořena chronologicky. Jedná se spíše o řadu vzpomínek psaných s nadhledem,

Jednou z mých vůbec nejsmutnějších povinností bylo přijímat na Novou kolej mladé biology. Obtížná na tom byla nutnost odmítnout spoustu dobrých a zapálených uchazečů kvůli tvrdé konkurenci. Každý rok v listopadu se do Oxfordu sjíždějí ze všech možných koutů Británie i z oblastí daleko přesahujících její hranice davy mladých dychtivých lidí na přijímací pohovory, přičemž mnozí z nich se v tenkém, špatně padnoucím obleku viditelně třesou zimou. Koleje je rozdělí do studentských místností, z nichž na tu dobu mizí všichni stávající studenti, až na několik dobrovolníků, kteří zůstávají jako „pastýři“, aby na uchazeče dohlédli, ukázali jim co a jak a pokusili se ujistit, že zima je skutečně to jediné, co způsobuje jejich třes. Krom pohovorů s uchazeči jsem musel číst jejich odpovědi na otázky z oxfordského přijímacího testu (až do jeho zrušení) a podílet se i na tvorbě otázek pro tuto svéráznou slohovou práci („Proč mají zvířata hlavu?“, „Proč má kráva čtyři nohy a stolička na dojení jenom tři?“). Jen tak na okraj, ani jednu z těch otázek jsem nevymyslel já. Ani při přijímacím testu, ani při pohovoru jsme nešli po faktických znalostech, kvůli nim samotným. Definovat, co přesně jsme si chtěli ověřovat, je složitější: inteligenci, to ano, ale nikoli pouze ve smyslu výše IQ. Řekl bych, že nás zajímalo něco jako „schopnost konstruktivně argumentovat právě takovým způsobem, jaký obor vyžaduje“. V mém případě tím oborem byla biologie: laterální myšlení, biologická intuice, eventuálně „vyučovatelnost“ – dokonce jsme se pokoušeli odhadnout: „Bude to cenná zkušenost učit tohoto člověka? Jedná se o člověka takového typu, který bude mít prospěch z oxbridgeského vzdělávacího systému, zejména z našeho jedinečného tutorského systému?“

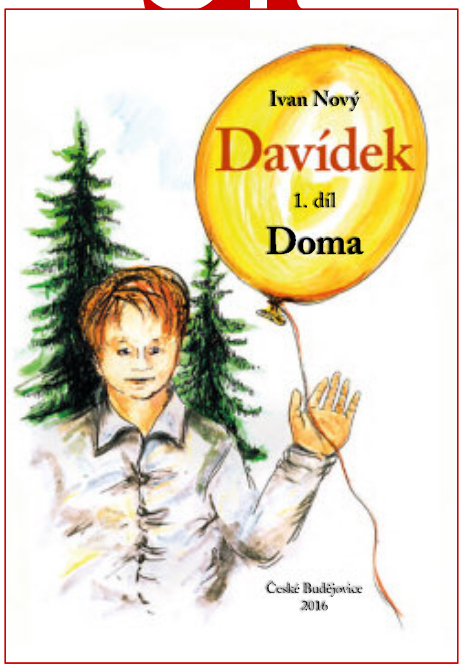
rozdělených tematicky a přerušovaných odbočkami a humornými historkami, jako je například televizní natáčení „taxíkové evoluční teorie“. Znovu se objevuje Oxford a další význačné univerzity – tentokrát jako místa, kde Dawkins vyučuje na profesorských postech. Spolu s autorem cestujeme po celém světě, připojujeme se k vědeckému výzkumu hmyzu v Panamském průplavu, želv na Galapágách či lemurů v Jižní Karolíně. Účastníme se vědecké konference na německém zámku, vystupování v japonské televizi nebo debaty týkající se náboženství na americké jižanské univerzitě.

Colt

Davídek 1 – Doma

Ivan Nový

Nestor českého muškaření Karel Křivanec vydává ve svém nakladatelství první z tetralogie o Davídkov. Protože si Dobrá adresa občas zajde s udicí na pstruhy a od mládí čítávala články pana Křivance v časopise Rybářství, ráda nové knize udělá reklamu.

Rodiče, kteří chtějí své dítě vést k zájmu o rostlinnou a živočišnou říši, lesnictví, houbaření, rybolov i o to jak se žilo před 60–70 lety, kdy jejich dědeček chodil do školy, mohou najít nenásilnou inspiraci v knížkách o malém Davídkovi, chlapci s upřímným srdcem a bohatou fantazii, který vyrůstal jako synek hajného na Šumavě. Vše se tedy odehrává uprostřed přírody, plné kouzel a bájí, jako stvořených pro dětskou fantazii. Touto knihou však chlapcovy příběhy nekončí, ale mají další tři pokračování. Ilustroval: Miloslav Kocmich.

Druhého dne ráno se zastaví před hájenkou pan Vágner, postaví kolo k plotu a jde dovnitř. Maminka ho vidí oknem, jde mu otevřít a říká: „Copak tak brzy, pane Vágner? Co nám nesete pěkného?“

Pan Vágner, jindy kulaťoučký a usměvavý, samá legrace a žert, se tváří vážně, je zasmušilý, na čele hluboké vrásky. Povídá: „Přišel jsem tady za hajným. Chci ho o něco poprosit.“

Davídkův tatínek se napije kávy, ukousne z krajíce chleba a řekne stručně: „Tak ven s tím. Co vás trápí?“

Maminka nabízí panu Vágnerovi židli. Ten mávne rukou, zatváří se, jako když ho bolí břicho, několikrát polkne naprázdno a řekne: „Byl u nás zase. Včera v noci.“

Maminka nechápe, kdo byl u Vágnerů v noci a udiveně se zeptá: „Kdo?»

„Kdo?“

Pan Vágner se rozčílí. Jak se někdo takhle může ptát? Vždyť je to jasné, kdo! Už k nim chodí třetí rok a vybírá jednu slepici za druhou. To je nějaký pořádek? Copak ho nemůže někdo zastřelit?

„Ten kulhavej lišák. Mizera. Odnesl dvě nejlepší slepice. Slyším křik, slepice kdákají, že by zbořily chalupu. Než jsem se dostal ven, táhl tu druhou do stráně.“

„Lišák z Hrádku,“ řekne tatínek zamyšleně a bubnuje prsty po stole. „Ten je pálenej. Hned tak ho nikdo nedostane.“

„A já na to mám doplácet,“ naříká pan Vágner. „Vždyť ve vsi je spousta chlapců, kteří mají flinty a střílejí.“

„Tak s ním něco udělejte,“ namítá tatínek.

Ale pan Vágner členům myslivecké společnosti ze vsi nevěří. Jo, takhle kdyby nebyla zima, kdyby to byl pořádný

divočák, to by si dali ještě říct. Ale že by si někdo z nich počkal na starého chromého lišáka? Pchá!

„I kdyby na něho počíhali, tak ho netrefí. To by musel bejt jako stodola. Copak neustřelil Vaverka na honu svýmu vlastnímu psu nohu? Tak vidíte!“

„Nic vám neslibuji,“ říká tatínek. „Když to vyjde, podíval bych se na něj.“

Pan Vágner děkuje. Mockrát děkuje. To víte, šest holek na krku, to není jen tak! To se má člověk co otáčet, aby je uživil.

Maminka ho vyprovází k vrátkům a tatínek zůstane ve světnici s Davídkem. Zamyšleně otáčí hrnečkem a dívá se do kouta. Když maminka přijde do světnice a přinese s sebou ranní mráz, tatínek se na ni podívá, sklopí oči a řekne: „To je on!“

Maminka už ví, o koho jde. „Třeba ne,“ říká.

„Je to on.“ Tatínek se zvedne. „Viděl jsem ho loni několikrát. Vyrostl a zesílil. Je opatrný, chytrý a kulhá pořád. Má noru někde na Hrádku, ale tam ho člověk jen tak nedostane!“

Lišák, o němž je řeč, zatím vyspává v bezpečném pelechu na Hrádku. Po dlouhé době se nacpal podle chuti. Spí klidně. Tady mu nic nehrozí. Kamenná suť žulového jádra kopce tu vytvořila nepředstavitelné množství podzemních chodeb a chodbiček. Tady zůstane stát v rozpacích i nejlepší lovec lišek a jen neznalý pustí psa do podzemního bludiště. Ne, tady se nemusí lišák bát. Spí a ani nevzdechne, že venku začal padat sníh, že se ve velikých chuchvalcích snáší na promrzlou zemi. Už dávno zapomněl, že kdysi, když byl malým liščetem, mu člověk poskytl pomoc, vyrval ho z tlamy psů, zahojil všechna zranění, dal do dlah

i prokousnutou nohu. Nevzpomene na chaloupku jako z marcipánu na konci vesnice. Člověk je pro něho smrtelným nepřítelem. Jen jednou mu lišák přišel na dostřel a odnesla to ta kdysi zraněná noha. Kulka se o ni otřela a přerazila ji znovu. Již nikdy dobře nesrostla, neustále pobolívala a byla příčinou častého lišákova hladovění.

Dnes byl lov úspěšný. Ale zítra? Kdo poví, jak bude zítra? Zima je na krku a zde v horách bývá dvakrát tak zlá a dvakrát tak dlouhá než dole v kraji.

Lišák spí a neví, že se ho dole v chaloupce Davídkova maminka zastává.

„Ty bys ho zastřelil?“ ptá se tatínka.

„Když mi přijde do rány...“

„Opravdu bys ho zastřelil?“

„Opravdu,“ říká tatínek. „Víš, co by dělali lidé ve vesnici, kdyby se dozvěděli, že je to lišče, které jsme tenkrát přinesli z lesa?“

„A to ti ho není ani trochu líto? Pamatuješ, jak byl milý? Říkali jsme mu Zrzek. Byl spíš jako kotě než jako liška.“

Už je to čtvrtý rok, co lišáček utekl z hájenky do lesa a začal žít na vlastní pěst. Za ty tři roky zesílil, je obratný a lstivý. Zraněná noha ho donutila obcházet vesnice i horské samoty. Tady se přece jen snadněji sehnalo něco k snědku.

„Dva roky už po něm pase kdekdo,“ říká tatínek. „Má na svědomí nepočítanč slepic, králíků a z vesnice jednou odnesl i štěně. Za bílého dne. Je drzý jako málokterá liška.“

„Co má dělat?“ brání ho maminka. „Nějak se uživit musí. Každý chce být nějak živ.“

„Je to škodná,“ říká tatínek a rychle končí snídani. „Snad se mu dostanu jednou na kožich.“

„Doufám, že střelíš vedle, až ti přijde na mušku.“

Tatínek se směje: „To bych nesměl být já.“

Maminka se zlobí, Davídek brouká a lišák odpočívá ve své noře na Hrádku.

Venku stále sněží.

Jdou dva sloni pod jabloní

(z připravované knihy)

Josef Soukal

JDOU DVA SLONI POD JABLONÍ

Jdou dva sloni pod jabloní.
A ta jabloň krásně voní...
A ta vůně sloní zraky
zdvíhá vzhůru. Chobot taky.

Sloni jsou jak malí kluci
v nadklučičí velikosti.
A tak tedy hoši hraví
pro jablka trasu staví –
startuje se na větvi,
cíl je přesně mezi kly.

Přidej listí – tuhle kaši
žaludek moc dobře snáší.
Jen ten sadař nadšen není,
důvtip sloní neocení –
nad tou holou jabloní
vousatou tvář kaboní.

Je však marné kárat slony,
volat na ně blesky hromy!
Máš-li všech pět pohromadě,
nenech slony courat v sadě.

BEZ MYŠÍ!

Proklatě, ach proklatě!
Zmizel nám sýr na chatě!

Když jsme s bratrem suchý chleba snídali,
z plna hrdla jsme všem myším spílali.

My dva ovšem těžko svedem
hubit drobné tvory jedem.

Proto voláme jak jeden:

Bez myší! Bez myší!
Chceme chatu bez myší!

Snad to kočky uslyší.

PLAVČÍCI

Vzducholoď
na nebi
modravém....

Okolo
vlní se
modrý den....

Kampak dnes,
plavčíci,
doplavem...?

VELRYBA

Velryba
je bytost podmořská,
a i když je tak obrovská,
ví své o bezednosti oceánů
i jak je snadné zůstat na mělčině.
Snad proto často polehává na hladině
a vypadá tak pokojně a velelíně –
netrápí svůj mozek spoustou veleplánů;
nechává se hladit sluncem nebo vlnami,
jako kdyby byla maličká.
Když pak nezdolá ji lidské eko-cunami,
cítí se zas jako rybička.

SLŮNĚ

(Mláděti v ostravské zoo)

Slůně, narozené,
mlékem nekrmené,
světem vyděšené…

Že prý nemá šanci
dospět k eleganci
sloní slečny.

Malý sloní život
jako by byl brzy
přebytečný…

Ještě že má stádo,
které ho má rádo,
co ho neodhání.

A pak hodné paní,
co mu připravují
sloní pochutnání.

Návštěvníci zoo
sledují, jak po o
klidně odpočívá.

Když pak síly nabere,
do hry se zas zabere –
tak to s dětmi bývá.

Už se cítí v bezpečí…
Kéž ta péče člověčí
smaže smůlu slůněčí!

NĚKDO SE NARODÍ

Někdo se narodí –
a my jsme nadšení.

A my se staráme
a my ho pipláme
a pořád doufáme,
že to čas ocení.

A čas
to změní.

Slůně
už nestůně.
Slůně
už není.

(Slonička z ostravské zoo zemřela v lednu 2016 ve věku necelých dvou let)

PLYŠÁCI

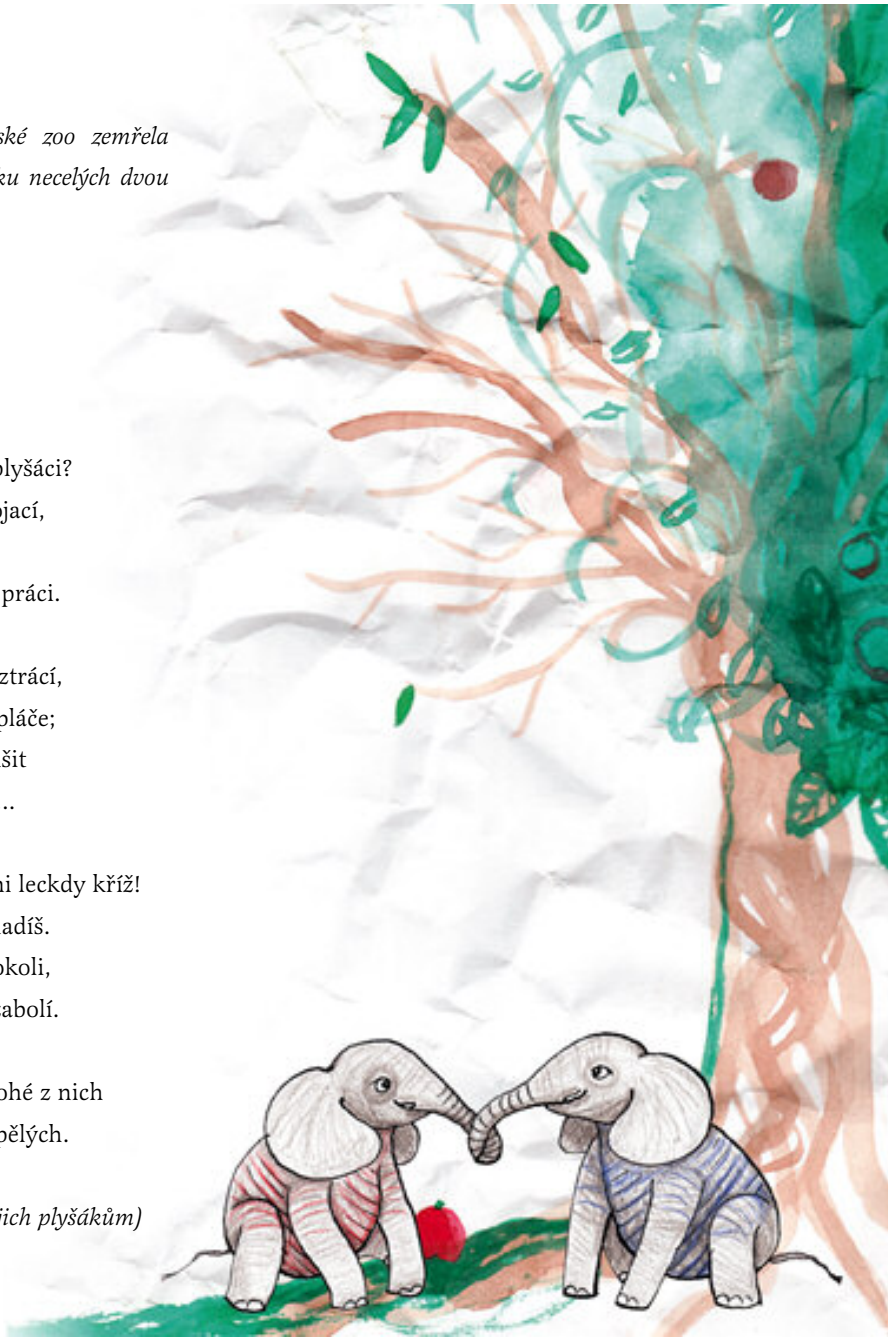
K čemu jsou tihle plyšáci?
Ať už jsou třeba stojací,
sedací nebo ležací,
nemají nic moc na práci.

A když se občas poztrácí,
to se hned dítě rozpláče;
zkuste si potom utišit
uslzeného nespáče…

Zkrátka, máš s nimi leckdy kříž!
Moc rád je ale pohladíš.
Můžeš jim svěřit cokoli,
všechno, co srdce zabolí.

A proto najdeš mnohé z nich
i na polštářích dospělých.

(Svým Romčám a jejich plyšákům)

HALÍ BELÍ

Halí belí, halí belí,
tak si ležím na posteli,
dumám o těch koních v zelí,
o zvířátkách v petrželi –
proč tam byli, nikdo neví…
A to už je vlastně celý.

ZNAMENÍ

Ach, není tu, není,
co by mě těšilo…

Jsou tu jen mravenci,
mravenci v kredenci.

A to je znamení,
abych šel na pivo.

RYBY TVÝ V RYBITVÍ

Ryby tvý, ryby tvý v Rybitví,
s radostí pláchly ti do větví.

Ryby mý, ryby mý, ryby mý,
ty se zas schovaly v podzemí.

POHNU TÉ

Pohnu Té.
Té bude
pohnuté.

KDYBY BYLI

Kdyby byli líni
doopravdy líní,
nebyli by ryby.
To je ten zvyk lidí –
na ostatních vidí
svoje vlastní chyby.

Kdyby byli výři
ti, co k slunci míří,
nebyli by sovy.
Výři jsou však ptáci
jen pro noční práci.
Ve dne si pak hoví.

Kdyby byli psíci
jako kolibříci,
nebyli by hlídači.
A svět by byl jinačí.

VOLÁNÍ

Ahoj Ivo,
tady Ivo,
co ty?

Já ti
nevím.

A já taky,
to ti
povím.

Zkrátka...

Přesně!

Souhlasí!

Když už teďka všechno víme,

pojďme si
říct nashledanou,

a kdo z nás to
zavěsí.

KLUCI

Schovali se kluci v roští.
Ještě byli strašně sprostí!

Kluci, kluci,
v roští, sprostí –

nebuďte už sprosťáci!
Stačí, že jste rošťáci.

PUSA

Dostala jsem první pusu!
Hádejte kde – u glóbusu:
Hledali jsme exotická souostroví,
co jsme našli, to vám šprti nenapoví.
Zeměpis jsme vzali zkrátka.
Ale pusa byla sladká...

PSÁT BÁSNIČKY

Psát básničky jde vlastně hravě –
když líhnou se ti verše v hlavě
jak ptáčata, jimž už se znelíbilo
být ve skořápce těsné.

Psát básničky je děsné,
když se verše náhle opeří
a odletí; a tobě v hlavě zbylo
z nich jen poztrácené pápěří...

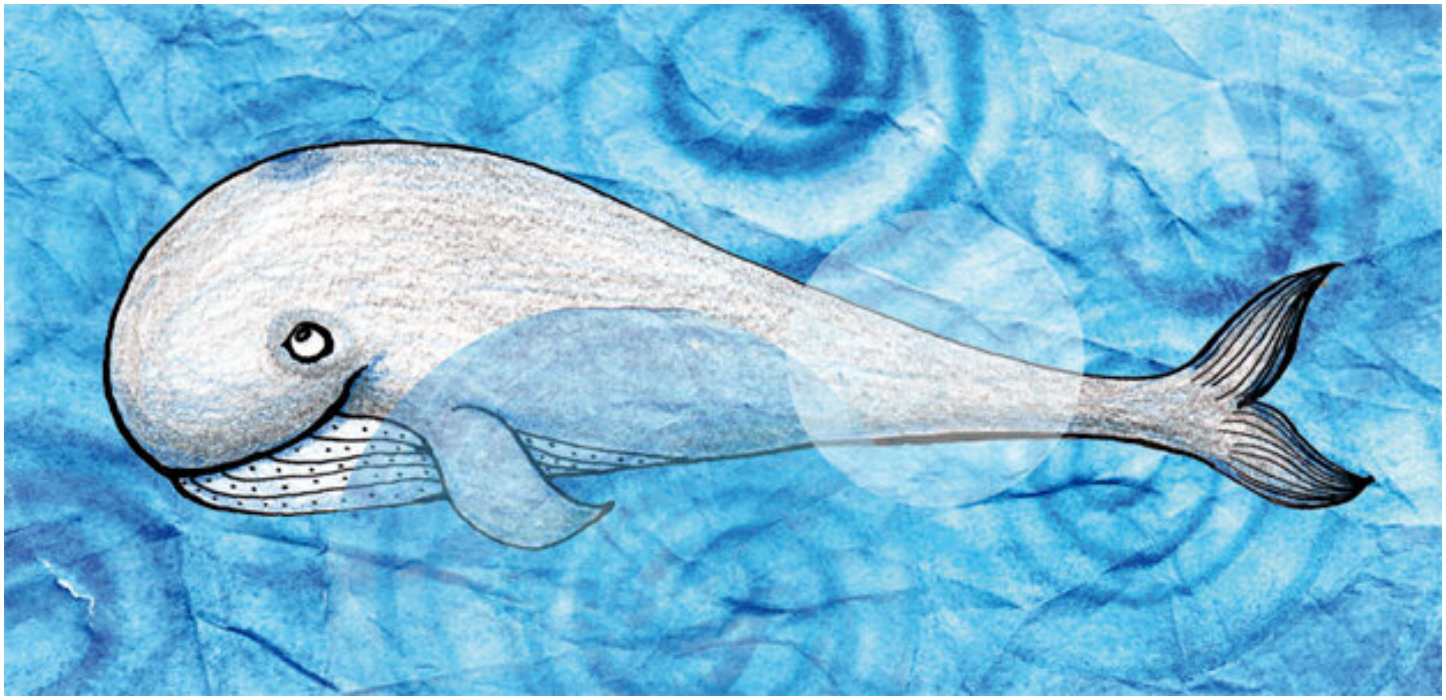

Foto Michal Šanda

Colt

Příběhy o vodě

Jurij Brězan

V roce 2016 si celá kulturní Lužice připomíná 100. výročí narození jednoho z největších spisovatelů Lužických Srbů Jurije Brězana. Ani čeští příznivci Lužických Srbů toto výročí neopomněli. Městská knihovna Varnsdorf se připojuje vydáním českého překladu Brězanových prozaických miniatur Příběhy o vodě. Vydání knihy podpořil Česko-německý fond budoucnosti.

Jurij Brězan (*9. 6. 1916 Worklecy – †12. 3. 2006 Kamjenc)
Jeden z nejvýznamnějších lužickosrbských spisovatelů 20. století.
Psal také německy, proto bývá řazen i mezi německé spisovatele.
Napsal a vydal řadu románů, povídek, knížek pro děti a několik
sbírek básní, často s autobiografickými rysy. Jeho dílo bylo
přeloženo do mnoha jazyků, mj. také do češtiny.

1.

Dříve jsem v neděli mezi odpolední kávou a večeří vysedával doma. Přicházeli za mnou lidé: jedni proto, že byli na suchu, druzí chtěli naopak sucho mít. Šel jsem tam, kde mě potřebovali. Hledal jsem vodu, hloubil studny u domů a pokládal kilometry drenáží. Přitom jsem vždy dbal, aby žádná voda nepřišla nazmar. Kdo plýtvá vodou, nemá rozum. Bez vody by všechno zahynulo – lidé, zvířata, celý svět.

Za ta dlouhá léta, co pracuji s vodou, o ní leccos vím, ale nikdo se mě na ni nikdy nevyptával. Mé náčiní už dávno rezaví v kůlně, vlasy mám bílé jak čerstvý prašan. Včera jsme s pravnukem stáli na mostě přes říčku a dívali se dolů. A ten trpaslíček se zeptal: „Dědečku, co je to voda?“

V tu chvíli jsem koktal jako ježibaba z perníkové chaloupky, když ji Jeníček s Mařenkou strkali do pece. Ale večer před spaním jsem si vše promyslel, a tak povím, co o vodě vím. Vynechám moře. Viděl jsem ho jen jednou. Bylo šedivé a obrovské a cizí – jako slon na severním pólu.

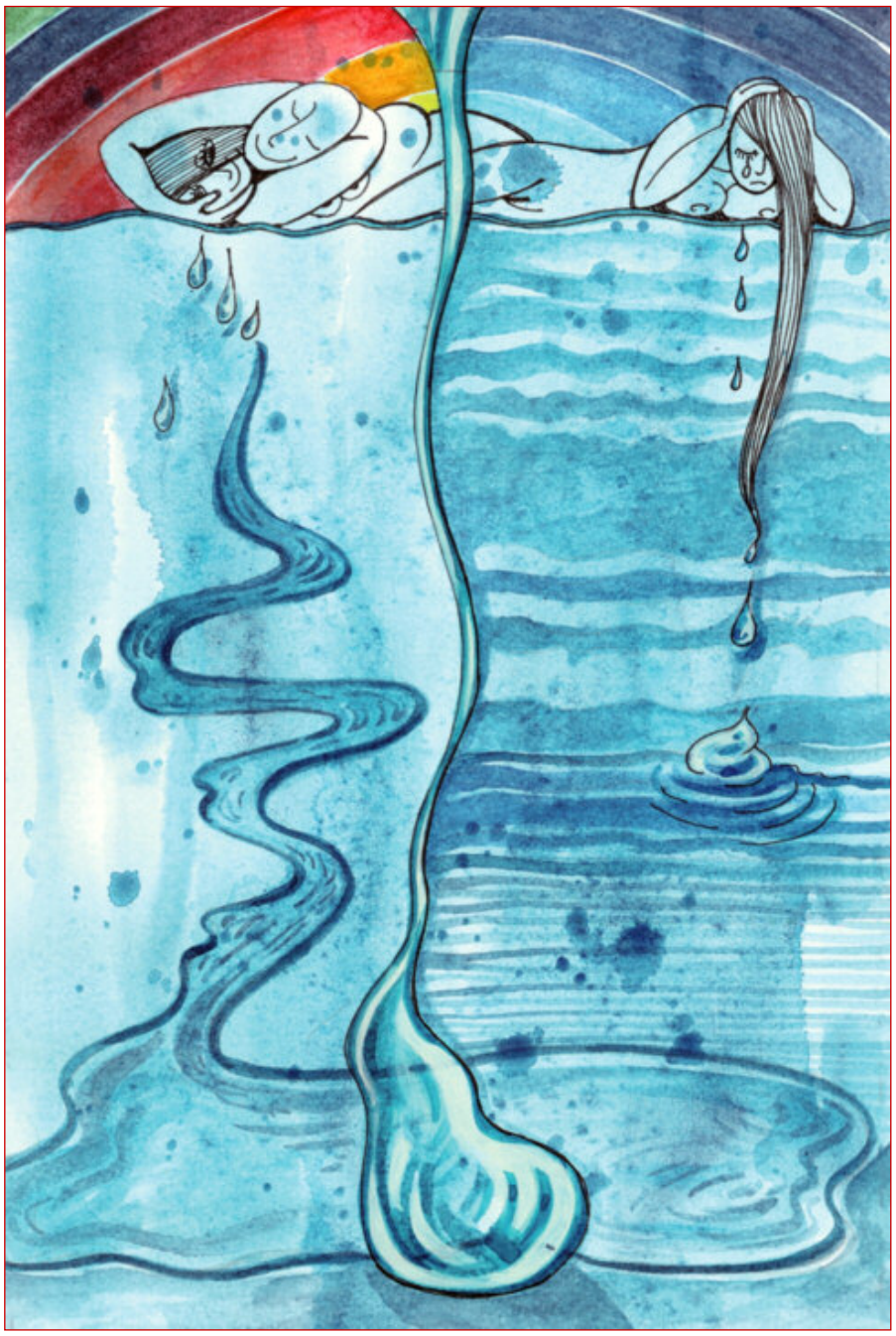
2.

Lidé si myslí, že voda je tady odjakživa. Mýlí se, protože úplně na začátku byla ze-

Nejznámější z českých překladů jsou jeho romány *Krabat* (česky 1982) a *Obraz otce* (česky 1987). V roce 2016 vyšla obsáhlá kniha Dietricha Šołty o jeho životě a díle *Jurij Brězan Leben und Werk*. Prozaické miniatury *Příběhy o vodě*, na rozdíl od většiny Březanových prací, vyšly pouze německy. V roce 1986 je pod názvem *Geschichten vom Wasser* vydalo berlínské nakladatelství Neues Leben.

mě suchá jako posvícenský koláč o Velikonocích. Tenkrát, dávno před Adamem a Evou, na ní žili bohové, kde přesně, to nikdo neví. Byli mezi nimi fousatí dědové a vrásčité babičky, ale většinou byli mladí jako novoluní. Jeden stařík z nudy vynalezl lásku. A – zvědavý, co z ní vzejde – vysypal ji na tu boží mládež jako z košíku. Vzešlo, co z lásky vzejde pokaždé: štěstí a žal.

Jedna mladá bohyně, nejkrásnější a nejkřehčí, se bezhlavě zamilovala do mladého boha. Vypadal jako princ z pohádky, ale jeho srdce se podobalo holubníku se třemi tucty budníků. Pokaždé, když miloval onu mladou bohyni, plakala štěstím a její slzy byly sladké. Pokaždé, když šel do sena nebo březového hájku s jinou, plakala žalem a její slzy byly slané. Ze sladkých slz vznikly potůčky a řeky, rybníky a jezera, ze slaných moře a oceány. Láska přetrvala a s ní štěstí i žal. Dokud bude existovat láska, lidé a zvířata budou mít sladkou vodu na pití. A slanou vodu slanečci.

3.

Jednou si voda postěžovala, že má stále stejné oblečení. Vzdychala: „Země je na jaře zelená, později se chlubí pestrými barvami

a nakonec se oblékne do hnědé a šedé. Moje šaty jsou jen bezbarvé a mokré.“

Mladá bohyně jí odpověděla: „Pro mě za mě, buď si tedy taková, jak se ti zlíbí.“

Voda se začervenala radostí – večerní slunce to vidělo – a od té doby má šatů víc než bohatá nevěsta. Nosí všechny barvy, ale nejraději nebesky modrou a smaragdově zelenou.

4.

Tohle jsou samozřejmě báchorky pro děti. Ale pravdou je, že pouze nevšímaví lidé si myslí, že je voda jen bezbarvá a mokrá.

Když se v modrém mrazu třpytí sníh, je suchý jako prach – vezmi ho do dlaně a foukni: vyletí jako vlaštovka z hnízda. A přece je to pořád voda, zářivě bílá a suchá.

Pokud v zimě alespoň jednou nenapadne sněhu po kolena, v časném létě vyschne mnohá studna, obilí špatně zraje, dokonce i borovicím hnědnou vršky. To je horší, než když se lámou stromy pod tíhou sněhu. Ji-

stěže ani to není dobré, ale je na ten zimní kožich hezké podívání. Ještě hezčí je, když na stromech, keřích a na suchých stéblech trávy leží jinovatka – třpytí se a blyští, až člověka pálí oči. Jako diamanty, říkají lidé. No nevím, já nacházel vždycky jen oblázky.

Onehdy v zimě jsem viděl les, o němž by si děti myslely, že je čarovný. Borovice a smrky byly ověšeny rampouchy tak hustě, že při sebemenším větříku do sebe narážely. Znělo to jako tisíc stříbrných zvonků.

Takové rampouchy visí i na okapech. Mému sousedovi Jakubu Pincovi kdysi pořádný kus spadl na hlavu. Pinca říká, že je z toho člověk malátnější než po devíti frťanech. Musí to vědět, protože nikdy jich víc než devět nevypije. Vodu nepije vůbec, už od dětských let. Ani kapku, tvrdí. Jedině pivo, šnaps a kafe. „Všechno je voda," říkám, ale to on nechce slyšet. Možná ještě dostane rozum, vždyť mu bude teprve osmdesát.

Nedávno jsem uvařil kávu, takovou, co šetří srdce, a můj soused pil, jako by se právě vrátil z pouště. „Kafe west je fakt best," mumlal, a já mu řekl: „To, co ti tak chutná, je best voda z naší studny."

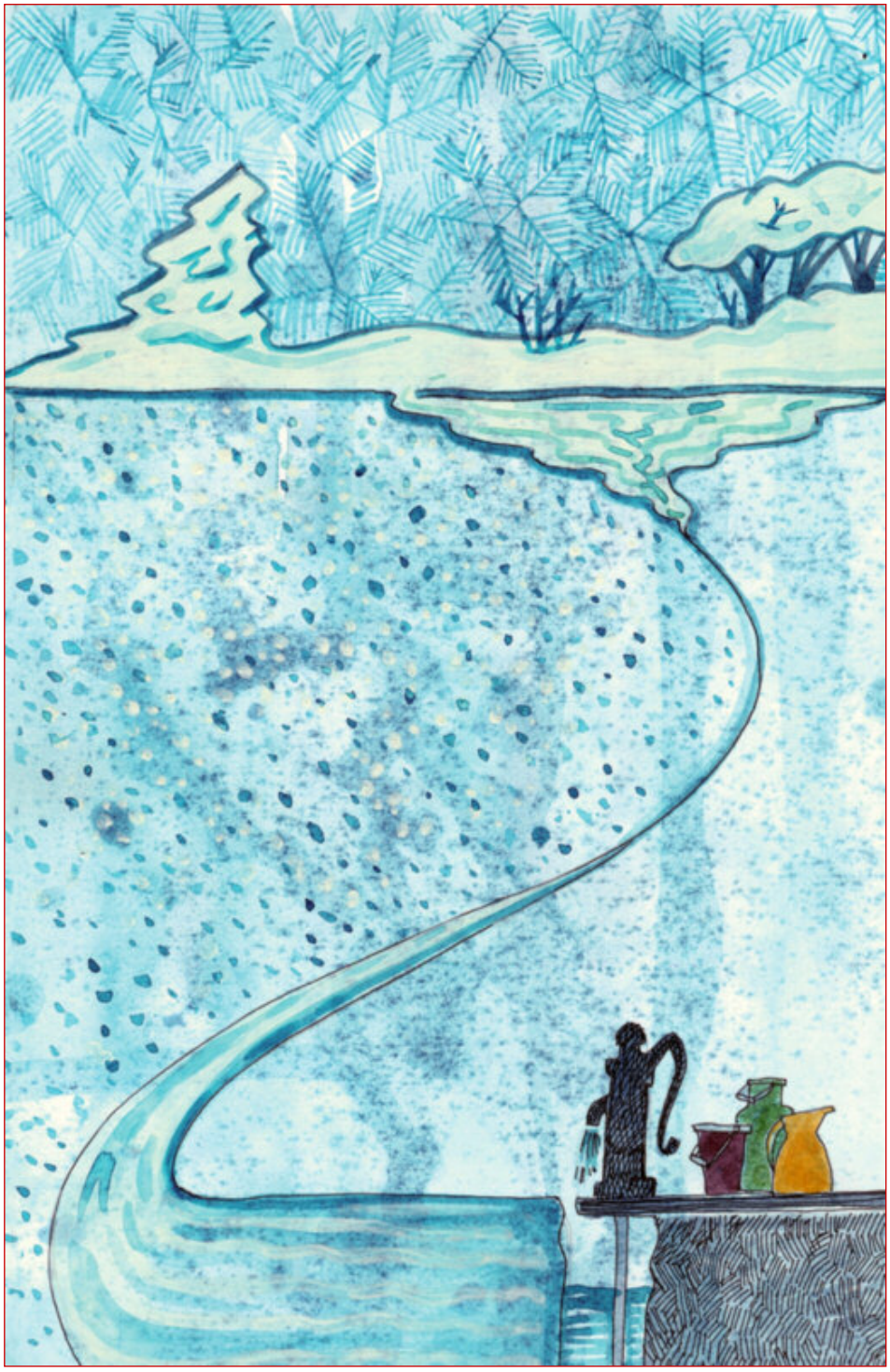
Jistěže máme vodovod, ale máme i studnu se starou dřevěnou pumpou. Už roky si z ní každé ráno napumpuji svůj půllitr před snídaní. Když to vydržím ještě sedm let, na sté narozeniny si zatančím valčík s nejstarší pravnučkou.

Dobrá průzračná voda – co může být pro starého muže lepší, než tyhle sladké slzy mladé lásky?

(Úryvek z připravované knihy Jurij Brězan Příběhy o vodě.)

Přeložili
Milan Hrabal
a **Ilona Martinovská**

Ilustrace
Isa Bryccyna

Colt

Kouřivo charimé **Marie Rejfová**

Foto Ilona Martinovská

Po Čarověníku

Sestra smrt

Před rokem vyšla knižní prvotina **Marie Rejfové** (1976) *Čarověník*. Tento fantasy román se dočkal příznivého čtenářského přijetí, a tak nakladatelství Cooboo vydalo jeho volné pokračování nazvané *Sestra smrt*. Nový příběh Štěpána a Jindřišky (hlavních hrdinů *Čarověníku*) opustil Jetřichovicko a odehrává se už především v „jiném“ světě, paralelním s tím naším. V období boomu fantasy literatury prostoupené elfy a jinými bytostmi ukotvenými v jiných literaturách se Rejfová snaží ukotvit své příběhy v českém prostředí. A tak knize vystupují typické postavy pro české pověsti a pohádky – vodníci, jen zde dochází k jejich zmnožení na celý národ, který se nezabývá jen lapáním dušiček do hrníčků. Ale stále jsou to bytosti, chovající se nadřazeně k suchozemským lidem – zde livitům, kteří jsou na nižším stupni společenského vývoje. Jinak je kniha poměrně standardním titulem fantasy literatury, který se dobře čte a udržuje čtenářovo napětí od začátku do konce. Pozoruhodné však je, že na některých blozích Rejfovou vítají jako českou Rowlingovou. Nakolik je to jen výkřik nadšených čtenářů a zda se jí podaří takto vysokou laťku dosáhnout, ukáže teprve čas a další její knihy. Nevím, jestli je to dost dobré doporučení, ale já – přestože fantasy nijak neholduju – jsem si v obou románech Rejfové docela početl.

Milan Hrabal

Zahrádkářskou kolonii Pod Bohdalcem našla snadno. I přes to, že byl pracovní den, lidi se hrabali v hlíně jako mravenci. Seli, sázeli, kropili a pleli a z otevřených okýnek zaparkovaných aut se linula hudba.

Místo, které spatřila ve své vizi, našla po pár minutách. Vzala za kliku branky a ta se s hlasitým zaskřípěním otevřela. „Dobrý den,“ zavolala pro jistotu nahlas a obezřetně se rozhlédla.

Na rozdíl od okolních pečlivě opečovávaných zahrádek tahle vypadala, jako by na ni nikdo pěknou řádku let ani nesáhl. Trnkové křoví a nálety planých jabloní dávaly jen stěží tušit, kde dříve bývaly záhonky. Mezi trsy kopřiv a hluchavek byla tráva spasená a posetá hromádkami bobků. „Haló?“ ozvala se znovu a prošla tím nadělením k zahradnímu domku.

Byl postaven ze dřeva a cihel. Rovnou střechu pokrýval popraskaný eternit, černá plechová roura sloužila jako komín. Dvě okna se špinavými skly byla takřka utopena pod naskládanými bednami a krabicemi plnými všelijakého harampádí – hřebíků, rezatých drátů, hrnců, hodinových strojků, plastových kelímků a plechovek. Nad tím vším se vznášel nepříjemný zápach.

Pokrčila nos a zahnula za roh stavby. Smradu i krámů přibylo. Na malém prostranství obklopeném rozložitými rododendrony byla půda vyšlapaná drobnými kopýtky. Stopy kopýtek mizely mezi keři a znovu se vracely až ke dveřím tohoto chatrného obydlí. Po žádném zvířeti tu však nebylo ani památky.

Po krátkém zaváhání zaklepala.

„Jděte s tou vaší dírou do prdele, paní Macháčková!“ ozval se zevnitř chraplavý mužský hlas. Přidalo se ženské zachichotání.

Zaklepala znovu. Zaslechla cinknutí a zvuk šouravých kroků. „Ať to zpraví ten váš kutil. Říkám vám, že...“ Dveře se prudce otevřely.

Instinktivně couvla. Před ní stál starý muž. Jeho zjev byl ještě zanedbanější než domek, ve kterém přebýval. Zarostlá vrásčitá tvář, mastné šedivé vlasy ulízlé do týlu, děravá vesta a kalhoty pravděpodobně vytažené z nejbližší popelnice. „Dobrý den, já...“ zakoktala a potlačila nutkání okamžitě odejít.

Stařec přivřel oči schované pod ježatým obočím. „Mařenko,“ ohlédl se přes rameno, „tak jsi měla pravdu – je tady.“

„Já mám vždycky pravdu, zlato,“ odvětil kdosi.

„No právě,“ uchechtl se a uhnul Jindřišce stranou, aby mohla vejít.

Nervózně polkla a vstoupila do malé místnosti. Okna zvenčí zastavěná věcmi propouštěla jen málo denního svitu. Jediným zdrojem světla byla těžká kovová petrolejka zavěšená u stropu. Dalším inventářem byl stolek stlučený z hrubých prken a přikrytý plastovým květinovým ubrusem, matrace, na které se válel děravý spacák, malá litinová kamínka a dvě ošuntělá křesla.

V jednom z nich seděla pohledná žena v červeném roláku. Plavé vlasy měla stažené do vysokého drdolu. Tmavé kalhoty a lodičky na vysokém podpatku doplňovaly její elegantní zjev. V jedné ruce držela sklenku a druhou si podpírala bradu. Rudě nalakované nehty ostře kontrastovaly s bledostí jejích dokonalých rysů.

Co však Jindřišce přišlo na té ženě zvláštní, byly její oči. Ač se snažila definovat jejich barvu, výraz a tvar se-

bevíc, nedokázala to. Vnímala je, ale její mozek tvrdošíjně odmítal jakoukoliv informaci o nich zpracovat. Mátlo ji to, avšak jejich majitelka jí nedala víc času na přemýšlení. Pokynula Jindřišce, aby si přisedla do druhého křesla, a usmála se. „Říkala jsem tady Vorikovi, že dorazíte, ale nechtěl mi věřit."

„No bodejť." Dotyčný rozhodil ruce a otevřel malou dřevěnou krabičku vykládanou žlutými spirálkami.

Jindřiška si sedla, zrak upřený na tu věc. Jantar, uvědomila si a touha utéct ji okamžitě opustila.

Vorik vyndal cigaretový papírek a nasypal do něj špetku hnědozelené směsi. Čekala, že se mu budou chvět prsty, ale zklamal ji – během chvilky ubalil tlustý joint a s požitkem vyfoukl první obláček kouře. Čekala vůni konopí, avšak cítila jen tabák s přídavkem čehosi sladkého.

„Voriku," pohrozila mu žena štíhlým ukazováčkem.

Natáhl k ní ruku s jointem. „Dáš si, Mařenko?"

„Blázníš?!" zvolala naoko pohoršeně. „Tohle by mě zabilo!"

Oba se rozesmáli, jako by řekla ten nejlepší vtip na světě. Jindřiška nechápavě hleděla z jednoho na druhého a čekala, co bude. Když se oba uklidnili, Vorik se natáhl na kavalec. „Hádám, že vás sem přivedla charimé, slečno," pronesl prostě. Jindřišce ale neušel téměř neznatelný hněvivý podtón v jeho řeči.

„Ano," odpověděla nejistě. Možná, že by se měla začít bát...

„Jeden si za ty leta zvykne, že sem lezou ty potrhlý Vohnoutovy kozy," zabručel, „ale že jedna bude chtít opačným směrem, to mi rozum nebere."

„Voriku," pokárala ho znovu jeho půvabná společnice a setřela si z koutku oka flíček rozmazané řasenky. „Jednou to přijít muselo."

„Mařenko," posadil se, „kdyby ty poťapaný ragory věděly, kde je jejich místo, a Ono se nezbláznilo úplně, mohly se dál k průchodu používat prsteny, a byl by svatej klid."

Jindřiška zatajila dech. A je to tady. Konečně se něco dozví.

„Chceš říct, že vy dva byste měli klid – ty a Vohnout," položila prázdnou sklenici na stůl. Pak se otočila k Jindřišce. „Vidím na vás, že máte na jazyku plno otázek. Tady Vorik, i když vypadá jako bezdomovec," zaculila se na starého muže, „je démon." Odmlčela se v dramatické pauze, ale Jindřiška nehnula brvou. Žena trochu zklamaně pokračovala: „Odnepaměti střeží tento vstup na druhou stranu. Na druhém konci hlídá Vohnout."

„A jak s tím souvisí charimé?" zeptala se Jindřiška.

„Charimé," vmísil se do hovoru Vorik, „kromě toho, že je to prima kuřivo, navozuje vize místa, kde je průchod na druhou stranu. Vohnoutovy kozy to žerou a nutí je to lézt sem. A já je zase zaháním zpátky. Je to sakramentská práce – jsou příšerně drzý. Ani jíst se to jejich maso nedá. Jednou jsem to zkusil a měl jsem tejden ujímání."

„Tajemství charimé zná jen pár démonů, samozřejmě já a vědělo to Ono," přerušila jeho lamentace žena. „Nechápu, proč vám to vůbec říkalo."

Jindřiška pokrčila rameny. „Poprosila jsem ho."

Vorik obrátil oči v sloup. Hodil nedopalek ven ze dveří a obrátil se k Jindřišce: „A to mi řekněte, co teď s tím. Pustit do průchodu vás nemůžu."

„Proč?" Svěsila ramena.

„Protože to by se pak sem chtěl dostat každej nýmand od Ragaru po Jižní moře. Zásoby čarověníku na druhý straně brzo dojdou a Vohnoutovi se tam budou srocovat davy jak na Matějský pouti."

Blondýna vstala a houpavým krokem korzovala po místnosti. I v tomhle chlívku vypadá, jako by se procházela v Ritzu, napadlo Jindřišku mimoděk. V tu samou chvíli si uvědomila, že tuhle ženu už jednou viděla. Ten červený svetr...

„Jednou bys mohl udělat výjimku," nadnesla kráska, vzala Vorika v podpaží a přivinula se k němu.

Podíval se vzhůru, neboť byla o hlavu vyšší, než on. „Mařenko, já tě mám opravdu rád, ale někdy dokážeš bejt děsně otravná. I kdybych ji pustil, přes Vohnouta neprojde. Ten rohatej páprda ti ji naservíruje, sotva vkročí do jeskyní."

Nespokojeně mlaskla a znovu si sedla do křesla. „Ty víš, že o tohle mi nikdy nešlo."

Zavrtěl popuzeně hlavou. „Jo, já vím. Ty věčný depresivní řeči, že tvoje práce není tvým koníčkem, že tě nebaví, bla bla bla... Ale ona," zabodl prst do prostoru před Jindřiščiným obličejem, „ona tam zaklepe bačkorama, to ti garantuju."

Jindřiška si rozpačitě odkašlala. Kdyby se ti dva nehádali o jejím konci, připadala by si jak v nějakém bláznivém panoptiku. „Chci to zkusit," prohlásila důrazně, sama překvapená svým odhodláním.

Rozhostilo se napjaté ticho. Obě s očekáváním upřely zrak na Vorika.

„Fajn," mávl rezignovaně rukou, „ale já si nad tím meju ruce."

Žena vstala a políbila ho na čelo. „Jsi nejlepší, zlato."

„Dyť ty taky, holka. Jestli se to teda o tobě dá říct, ty jedna zpropadená Smrťule," vrčel. Ale bylo na něm vidět, že ho její přízeň těší.

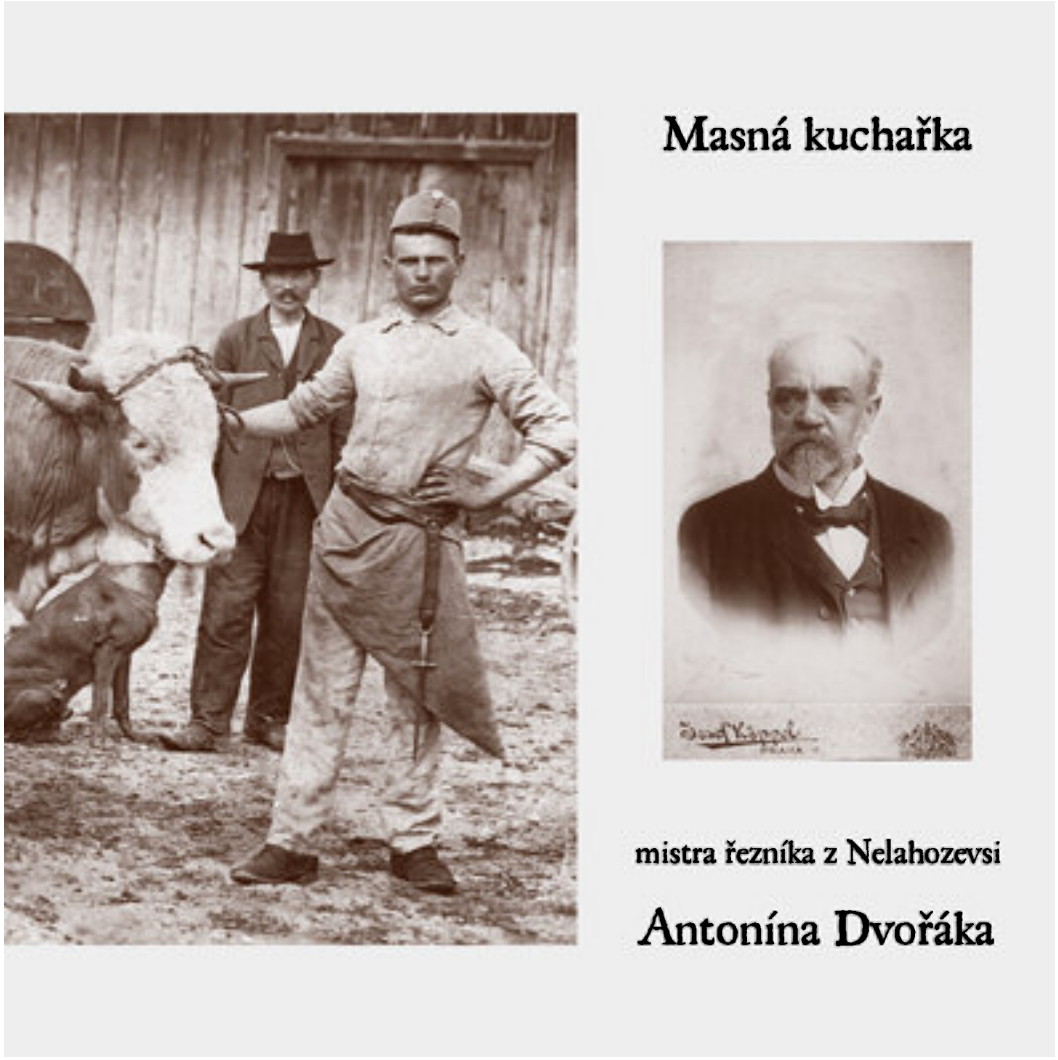
„To záleží na úhlu pohledu," našpulila rty. „Asi bys měl slečně konečně představit mou maličkost – než nám tady omdlí," dodala při pohledu na Jindřiščin sinalý obličej.

Vorik hrdě zvedl bradu. „Slečno, slečno..." zarazil se.

„Karasová," napověděla mu šeptem blondýna.

„Slečno Karasová," pokračoval důležitě, „moje přítelkyně Morana Smrt."

(Ukázka z románu Sestra smrt vydaného nakladatelstvím Cooboo)

Masná kuchařka mistra řezníka z Nelahozevsi Antonína Dvořáka

K dostání u všech dobrých řezníků a knihkupců!

Reming ton

Fragmenty z prózy Cizí země

Josef Straka

Další nějak sevřené dny, nepěkný začátek týdne. Únava, která se protrahuje. Zakončení rozhovoru, podivné pípnutí uprostřed věty. Únava ještě si vše, nebo skoro vše, pamatovat. Dohrabávat se vzpomínek. Cesta někam zase nazpět, v odrazu skel autobusu o 15, 20 let. Sevřené rty. Spoj vyjíždějící a opakovaně se vracející do města. Najít směr. Dálnice, na které být další tři hodiny času. Sedadlo tolik a tolik, a odvíjení. Nepotřebný příběh, nebo více se překrývajících příběhů, nebo skoro-příběhů. Další nultá města. Měsíce, které se posouvají, ale zároveň se zas vracejí kamsi nazpět. Rozervaná devadesátá léta. Až teprve po letech poskládat nějaký jejich obraz. Musí uplynout a odplynout mnohé, aby se jiné mnohé mohlo vrátit. A také vím, že to mohlo být jinak, a jinde. Jako bych měl nyní jinou paměť. Vyložené telefony na stole, první mobily,

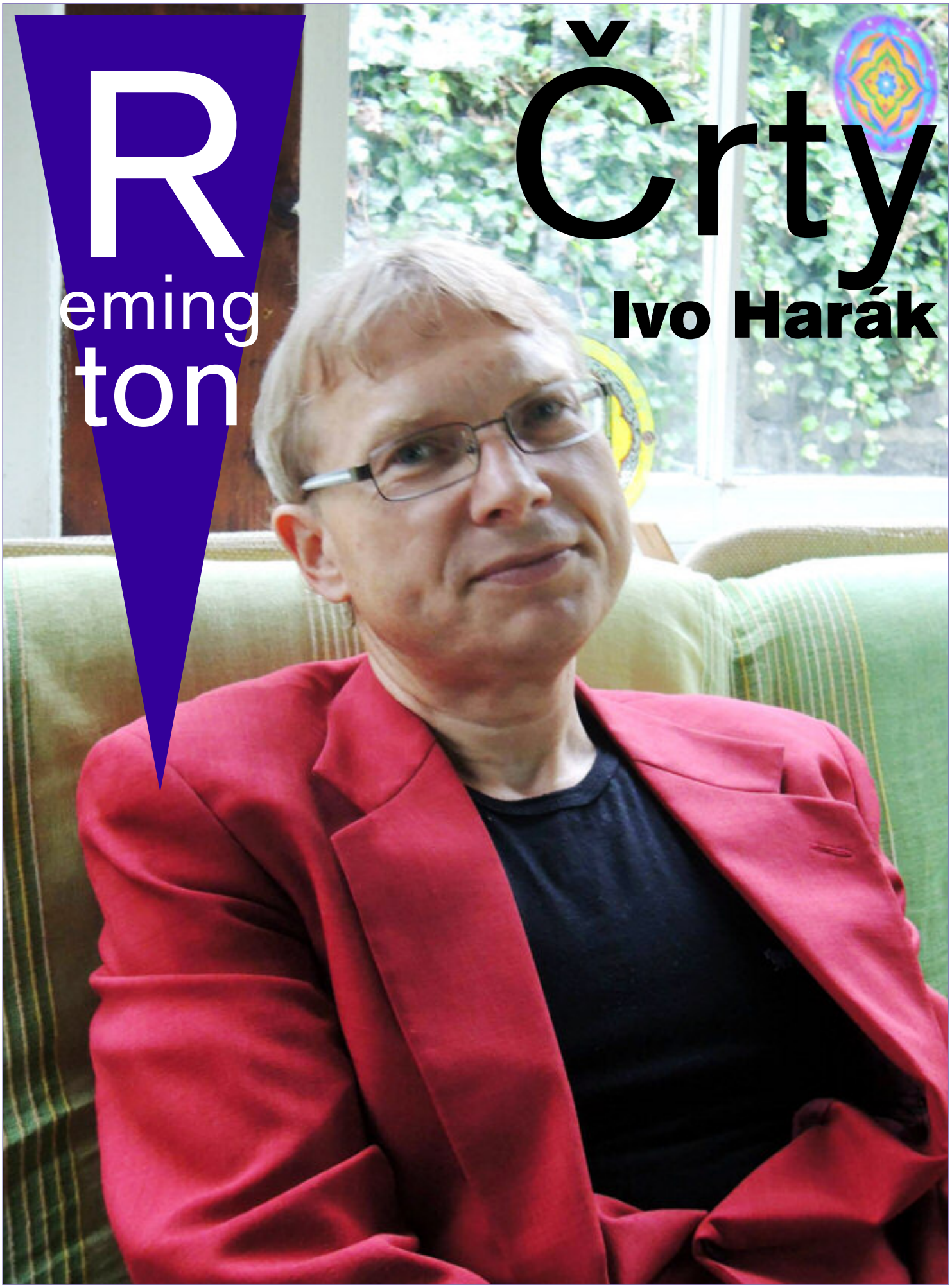
s čekáním na první telefonát. Pokusit se jít vlastní cestou, tenkrát poprvé na nějaké nejisté, vratké volné noze. Mezitím zpráva, že padla vláda. Sedíme tam, a čekáme, až se uvolní místo u šipek, objednáváme si další irské, vedle běží přenos anglické fotbalové ligy. Zlom. Padlo to. Ještě si pamatuji, jak nesměle zvedáme ruce. Pak letí, vystřelují nahoru. V duši nějak šílíme nadšením, i když se za něj tak trochu stydíme. Jedna éra asi padla. Máme jakousi potutelnou radost, těžko ji vysvětlujeme, tehdy u toho stolu pod oknem, dodnes ji vlastně neumíme pořádně vysvětlit. Dnes je každý také jinde. Ale v ten konec listopadu roku 1997 jsme se na sebe usmáli, jako by všichni už cítili, že je to přes míru, že musí padnout. Nakonec se uvolní místo a stůl u šipek, přesedáme si. Je nám to najednou ale jedno. Schováváme mobily do kapes, vždyť je hodně trapné je takto vystavovat. Ostatně zprávu jsme obdrželi. Nakonec hrajeme, dáme nějakých deset kol, vracíme se pak každý jakoby jiným městem, já podle lokální železniční trati, přecházím mostky, těším se na další zprávy a tuším, že to, co zažívám, je možná kruté. Jenže mám potřebu se smát, až nakonec propukám v hlasitý smích, zrovna když pode mnou projíždí vlak směrem na Tanvald. Vím, že tohle je zlomový okamžik. Končí raná dospělost, ale ještě samozřejmě netuším, že všechny ty podivné domluvy a smlouvy jsou před námi. A že ten, v jehož pád usilovně věřím, se bude opakovaně vracet. Jdu pak oklikami, nechce se mi ještě vůbec spát, vstřebávám tu zprávu, setřepávám alkohol. Když se dozvím tu druhou zprávu, tu o opoziční smlouvě, jdu právě přes trávník v místě zvaném Hůrka s taškou plnou peněz, které za chvilku v přítomnosti notáře, odevzdám a podepíšu pak jinou smlouvu, smlouvu o vlastnictví bytu. Čeká mne pak ještě doplatit anuita, splatím ji pak ve splátkách během několika měsíců a pak tři, čtyři roky čekám na převedení bytu do osobního vlastnictví, na vyřízení všech formalit. Už ale vím, hned od prvního dne, že ten byt je můj, a že to budou jen a jen formality. A v duchu se zas vracím, tehdy v tom létě 1998 i teď, do hospody označené čtyřlístkem. Ta hospoda už dnes není, tenkrát pro mne byla jedním ze symbolů toho města. Vždy když kolem jdu, nahlédnu zamřížovaným oknem, myslím, že tam dnes prodávají matrace a podívám se směrem k tomu stolu, a stále nás tam vidím, nevěřící, nechápající. Paradoxní je, že ta hospoda se nacházela asi 400 metrů od Restaurace V aleji, kde ta celá naštvanost začala, chtěl jsem tam ten večer ještě zajít, ale raději jsem se dal směrem k mostkům. Na těch mostcích, dvou těsně vedle sebe, neboť ta ulice je trochu do „véčka“, jsem stál snad dvacet minut. Často jsem tam, na svých toulkách Jabloncem o mnoho let později, zastavoval, nejen kvůli projíždějícím vlkům pode mnou, ale i ve vzpomínce na ten dávný, ale nikdy nezapomenutý pocit.

• • •

Popelník, který v náhlém vzteku letí někam přes celou místnost. Vše nyní smícháno s pocitem šachetní bílé deprese dosti nejasného týdne, o kterém se nebude nikomu vyprávět. Všechny ty posuny: chci, nemůžu, přijeď, odjeď a vrať se. Všechny ty imperativy, které dnes už neplatí, ale někde dusí, protože je nemůžeš vstřebat. Čekáš, zas s nějakou účastnou pomocí a přesto bílé nic. Zachycuji se zastávek minulých výletů, jiná, ale přesto podobná únava, zas ten průjezd autobusu 184, zase ty stolky v jedné noční kavárně-pivnici-vinárně-baru, stejné stoly, ale u každého se vidíš s jiným příběhem. Stěsnáváš do sebe, protože to bylo tak rychlé, že to skoro ani nebylo, a přesto to trvalo tak nekonečně dlouho. To šedobílé, protáhlé prázdno, najednou zas tak přítomné. Pak zas někde jdu, městem za poslední zastávkou, chci tento večer aspoň něco zažít jinak. Něco je poztrácené, něco je naprosto jiné, někdo neodpovídá, někomu stále ještě někam nevoláš. Jenže všechny ty tramvajové pásy, které se právě pokládají, vytvářejí a vytvoří zas jiné město, stejně jako ta restaurace na rohu už má jiný název, jiný ráz, nic z toho původního tam nenacházíš. Ohlížíš se na stoly na terase, a vidíš tam mnohou středeční i čtvrteční společnost, po čtení. Na chvíli, na delší okamžik, na několik rozhovorů, které se mnohdy protáhnou, které se mnohdy protáhnou až přespříliš. Také Tebe tam vidím, ale je to dávno, neskutečně dávno, i když je to teprve půl roku Jako bys už nechtěl být silný, to zvládnout, ztrácíš zápisník s nápisem Be Strong, s odlepeným citátem, někde se cosi ztratilo, nevím kam, teď nechci být silný, nezachytit úsměv, prolomit se v jiné dny, usnout, být, zase sedět, předstírat spánek. Zase se obléct, zase jít, zase jít městem, něco připravovat, o něčem mluvit, pak zase někde posedávat, zase pozorovat ty stoly, zase a zase, a zase usnout. A zase a zase, v duchu si připomenout tu pasáž z The Forest: again, again, again, desetkrát, dvacetkrát: zase. Nebýt silný, ale ani křehký, na chvíli, na pár chvil- nijak.

• • •

Terra znamená zemitost, teď ale ne, teď se nesoustředím. Někdo něco říká, propočítává délku a šířku. Nevím, a opakovaně kývu. Teď to není. Čekám opakovaně na něco, co nepřijde, co bylo. Jdu pak kolem temných vil, oklikou, malými cestami. Docházím na nějakou stanici. Meziměstských tramvají. Špinavé sklo, špatně vidím les, jen obrysy, nové zastávky, ty, které tady nikdy nebyly, zátarasy proti případnému sesouvání a padání kamenů. Nic pevného dnes není. Všechno někam ujíždí, stejně jako tato tramvaj, která už nezastavuje, protože si to nikdo z pasažérů nepřeje. Dojedeme tak asi až na konečnou...? Porušuji to. Musím. Vystupuji na předposlední stanici, jdu zas kolem nějakých domů, tentokrát označených písmeny A-L. Terra prý znamená zemitou barvu. Několik dní, možná i týdnů bude však zemitost citelně chybět.

Remington

Črty

Ivo Harák

Jistěže to bylo v dětství. Jinak by přece ani nebylo možné stydět se za, řekněme, dědečka, se kterým je to ňáký špatný a kterej už taky neudrží ani – ani. Takže by bylo líp, kdyby už to, no zkrátka, měl za sebou. Však ono by se nakonec i jemu ulevilo! Dyk plače, dyž po snídani vyblije i to, co nesnědl. No, aspoň byste si ho pak mohli pamatovat jako dřív, to když Vás brával na koníčka, anebo ráno na pole, nechal Vás nýst brousek, ale kosu – tu si nesl sám; a pak: ta cesta zpátky: na trakaču nahoře na plně naložený fůře, tak divně to tam vonělo skrz plachtu, akorát ty vosiny pod košilí –

Pokušení

Stalo se Vám někdy...? Ale jistěže stalo, jenom o tom raději nehovoříte, nechcete mluvit dokonce ani s těmi, kdož jsou Vám nejblíž, až tak blízko, že dýchají Váš pot a Váš dech provoněný včerejší večeří hnijící uvnitř špatně zaplombovaných zubů. Tedy – jistěže se Vám stalo, možná ve snu příliš živém, že jste byli na záchodě – a náhle se probudili chladem: pochcaní a možná i –

To však bylo přece tak dávno, kdysi v dětství, i když... A vůbec: obraťme desku, překlikněme na jinou internetovou stránku.

Jistěže to bylo v dětství. Jinak by přece ani nebylo možné stydět se za, řekněme, dědečka, se kterým je to ňáký špatný a kterej už taky neudrží ani – ani. Takže by bylo líp, kdyby už to, no zkrátka, měl za sebou. Však ono by se nakonec i jemu ulevilo! Dyk plače, dyž po snídani vyblije i to, co nesnědl. No, aspoň byste si ho pak mohli pamatovat jako dřív, to když Vás brával na koníčka, anebo ráno na pole, nechal Vás nýst brousek, ale kosu – tu si nesl sám; a pak: ta cesta zpátky: na trakaču nahoře na plně naložený fůře, tak divně to tam vonělo skrz plachtu, akorát ty vosiny pod košilí –

Ale děda už zase šomtá po baráku. A chce pivo. Blbec. Dyk ví: Do hodiny ho budu přebalovat!

V takové chvíli (ve chvíli tušení; a vlastně už – i když ještě ne – dění) se jakoby vytrácí všechno před. Ale vlastně taky všechno po. A tak už nejsi tím, kdo zoufale přidržuje lednice zavřenou tak, aby to nebylo poznat, aby on to nepoznal. To Ty si jdeš pro pivo a doufáš, že tentokrát –

Zase zaslechnuto

Helča s náma dneska nepude, vona je nemocná? – Tatí, musí každé dostat planý neštovice, aji já? Že jako abych nedostala ty pravý, jó!? A vopravdu musim!? Dyž já bysem rači ty druhý; dyž sme loni s Helčó byly na planých jabkách, ty ti byly tak kyselý, že mně po nich tři dny bolelo bříško. A co se mně stane, dyž umřu a planý neštovice nedostanu...

Pravda pravdoucí

Tak mi zase zatleskali. A já neměl sílu je poprosit, ať jsou raději zticha. Tolik jsem toužil propadnout se do se-

be při vědomí, že tohle není, co jsem chtěl, a nemyslím tím jenom úspěch.

Jak lehce je možné nedohmátnout – a přece zvítězit. Využít snadných symbolů, které se samy nabízejí – jak přisámbůh kdysi (mohlo mi být sedmnáct?) jedna stařenka v hospodě, do níž jsem se šel poprvé ožrat (asi bych měl napsat, že z nešťastné lásky, ale já byl jen strašně, strašně prázdný v posledním prázdninovém dnu před maturitním ročníkem gymnázia).

Ale ještě před tím mi dovolte takový trapný obrázek ze základky, protože i tohle se mi často vrací ve snu: že, když chci dvojku z tělocviku, musím na tyči vyšplhat až nahoru a dotknout se madla, pod nímž je tyč zavěšená. A spolužáci tleskají a řičí, protože já – já byl vždycky kopyto (a při výměně baterky v hodinách si i dnes dokážu vymknout rameno, spadnout ze štaflí, rozšlápnout hodiny). A spolužáci čekají: A já vím: Dohmátnu – bude dvojka. Nedohmátnu - nebude vyznamenání. Pomalu se sunu, ruce i rozkrok rozedřený – Ale jak!? Pustím se, spadnu. Jednou se neudržím. Nedohmátnu – nebude vízo. Dohmátnu – spadnu. A tak tedy každou noc padám padám padám s dvojkou z tělocviku ~~

A teď o té stařence: Pane, kupte mi polívku. Pane, a co to pivo!? Pane, poďte šukat! Pane, vy nechcete!? Pane, vy ste piča! cpala to do chlapa o dvě hlavy většího a deset patnáct let mladšího. Ale to není všechno, protože jsem ji – dobře jsem si ji předtím zapamatoval – viděl ještě jednou a naposledy za jedné olověné předletní bouře, těsně před mými státnicemi. Ohnutá, přibitá kroupami ke zpuchřelému dětskému kočárku, v němž vrzalo a skřípalo staré harampádí pod basou zase už zpola plných piv, zatímco domněle dětský pláč byl už její – té, která se spíše vzdalovala než blížila ke spásonosně pootevřeným vratům hospody: jak se jí všichni smáli, bože, to bylo k popukání, ta stará čarodějnice; kdysi prej, když tady hráli Voskovec s Werichem...nedávno za polívku... ...a dneska ani, kdyby sama zaplatila! Jak jsme se jí tenkrát nasmáli! Stačí?

Ale já chci pokračovat, protože ohnutý a k smíchu byl taky starej Laštovička, poslední žebrák z našeho městečka. A ten měl vždycky s sebou, když chodil vybírat popelnice, dva psy: Guláše a Citróna. Citrón, ten byl setrvalý – zatímco Guláš proměnlivý. A jednou takhle – jako i letos – se v květnu udělala pěkná čina: sluníčko sice, ale kosa jak od Smrťáka. A máma Honzy Dominového, teda jako mýho spolužáka neotevřela okno. Sluníčko uviděla, ale mráz...? Takže, když jsem u nich zazvonil, že starej Laštůvka už je tu a zrovna obrací popelnice, vyběh Honza jenom v tričku. A hned se klepal víc, než ti Laštůvkovi psi. Jejich páníček se přestal hrabat v tom bordelu, sundal svůj prochcanej hacafrak a Honzovi – Na! (Von jinak nikdavá nemluvil.) Honza pak doma dostal požehnaně, že vostuda a tak. A prej možná i filcky. A Laštovička? Ještě do léta

chcípnul, říkali. To by mne tedy fakt zajímalo, jak skončili ti jeho psi.

Kdepak jste, všechny mé pády; to padá jenom z dalších popsaných papírů! Kdepak já a Laštůvka. Ještě tak ta stará kurva, kurva slov. Zatím se mi nabízejí. – Tedy vězte: Já se bál tak, že jsem slezl už z polovičky – vlastně se pustil. Mohl bych vzletně napsat: ruce jsem měl červené studem, jenomže...

Sen jeden: svítí?

Nevím, zdali vzpomínkou nebo snem? ocitám se před nedovřenou brankou, jíž se marně pokouším projet tříkolkou: Já vím, já vím: na záhonku nám roste červený špenát, na okrové zdi (měla takový pupínky; a když jsem na ně zaťukal, praskly, vysypal se z nich písek~), tedy na okrové zdi se vyhřívají mosazné mouchy, tam za komínem krmí kominíčci kukačku (mrcha má furt hlad a vyřivuje), v koutě dřevníku se krčí ta hrozná věc, co kouše (dědeček jí říká břichatka), v chlívku kvičí prase, který sežere úplně všechno, co mu hodím, aji psí

hovínka (ale tátovi ani muk!). Jenomže tam venku ve škarpě kvete taková zvláštní kytka. Divná, veliká, tuhá. A žlutá jako vosy! – jo, tuhá! Tudlevá jsem s ní sešlehal Romču od sousedů, kterej už chodí do školy. Ten vám bečel! Kňučel a kvičel jako naše prase. Protože mi ukrad tříbarevnou skleněnku a tvrdil, že je jeho. A teta, teda jako jeho máma, mi nevěřila. Románek nikdy nelže. Patří mu to! Ale možná, že všechno tohle bylo ještě před Romanem –

A branka je neotevřená, i proto, že chci projet, marně projet, zkouším ji otevřít nárazy, ale zatím co se tříkolka zasekává a vázne a nejde už vůbec šlapat, ji tím vlastně víc a víc přivírám. Jako bych už nikdy nesměl tam ven, k té mojí kytce!

Jak to vlastně skončilo? Přišla maminka a otevřela mi: Ale dávej pozor!? Přiběhl táta, vtáhnul mne dovnitř a mlčky zamkl? Dnes, už mimo představu a sen, vím o nově vyasfaltované ulici, na níž dávno nebydlíme. A taky, že celík zlatobýl je docela obyčejný plevel.

V Benátkách (nad Jizerou) vstupuje mateřská škola Růženka (do dějin světového surrealismu)

Karel Šebek: Mříže Benátky Mříže:

„V Benátkách na svahu růžového domu pod norkovým bezem malá Pavlínka se právě pokakala“

Básník sice ještě předčítá (vidím, že nikoliv z papíru) a děti poslouchají, ale už by se měly odebrat zpět k přesolené polévce, flaksám s rýží a popoledním ozdravnému spánku (nad počůraným prostěradlem). Prohlásily tedy učitelky za bytosti pohádkové, čímž je rázem přestěhovaly na stránky knihy otevírané leda dospělými. Tradici navzdory jaly se rýži nazývat bramborou, aby tento motýl ssál laní mléko z květů norkového bezu. Jenomže když byl zrovna v nejlepším, vyplašila jej Pavlínka, která se právě pokakala: dejte si pozor na šebky, letos se ty potvory ňák přemnožily – a vysypala kalhotky pod rozkvetlý rododendron . Možná, že právě on byl naším básníkem. A děti poznaly, že některé básně se uskuteční, když zabijí. A děti poznaly: Chceme raději pohádku. (Zvířený pel je jenom řepkový pyl, sírově hořký.) My chceme pohádku!

O tom kozlíkovi

Tak, a teď hezky zavři oči... – Ale já už nejsem malej, po obědě spát nechodím! – No, tak dneska pudeš! – A můžu si s ním hrát, až se probudím? – To víš; za chvilku nám ho přivezou, až si tady zvykne, tak určitě. Až si na tebe zvykne.

I když věděl, že se po něm chce něco, co se hodí leda pro prťata, usilovně se snažil usnout, neboť tím mohl zkrátit chvíli mezi čekáním a – setkáním. Které mělo přinést něco dosud nepoznaného. Už se těšil, jak ho bude drbat za ušima (tam má srst měkčí než je tráva pod kadlátkou) a prstem bude tlačit na malilinkaté růžky (jako to dělal s vypínačem od televize, dokud přes ruku nedostal laminátem.)

Přece nebudeš spát do večera! – Už můžu za ním, už si zvykl!? – Sme mysleli, aby ti to nebylo líto.

A už běží ven, jak moc se těší. Kdepak králíci, kdepak kohout Eliš (kterej jedině jeho poslechne a jedině jemu zobe z ruky). Tohle

bude něco, až si ho ochočí. Pozve kluky, ale hladit ho bude smět jedině on. Něco takovýho nemá ani Roman, co za ním chodí mórka – na zahvízdnutí.

A na prohnilých vratech dřevníku se zatím mouchy slétají na ukřižovanou kožku. Trny na lebce, již se Alík marně a usilovně snaží pro sebe a na příště zahrabat na vybetonovaném dvorku, skutečně teď připomínají čudlíky od televize. Blbec, i kdyby tam byla hlina... Bysme zase každý jaro krumpáčem o ty jeho kosti... Blbec; blbej, hnusnej, starej pes!!

Ale to jméno

Tak jsem ho znova potkal, až na Hrubé Skále. Do zámecké restaurace jsem se snažil potichu proplazit úzkou štěrbinou mezi zdí a jeho sulcovitými boky –

Jsou chvíle, které si budu pamatovat už napořád, možná si je s sebou ponesu jako minci: sevřenou v nedomykajících čelistech, které by už chtěly vyslovit – a vytrousit: vzpomínám na onu sice již bouřkovou, ale ještě ne deštivou srpnovou noc, za níž se pohnula Mácova socha. V hrůzném úsměvu! Kluci mi nevěřili. Vole, příště tolik nekuř. Ale: Já ji viděl. Já to viděl. A dívala se: Na mě!!

Tehdy však ještě nebylo nejhůř. Až později. Když k nám přijel. Strašně řval a mnohem víc smrděl. Sosák hluboko zanořený. Řval tak, že se branka na dvorek sama otevřela; ale Alík neutekl, schlíple ležel stočený v tom nejzazším koutku, kde potichu uzavřel příměří se stejně rozzuřdanou Mícou.

Co když mu to nebude stačit? Co když si pak vezme i mě? Ale to už přibíhá babička, objímá mne a praví: Nebreč, toho se nemusíš bát, vždyť je to jen – Však, právě. A dneska jsem ho potkal zase. A pak nevěřte na věci nadpřirozené. Už to jeho jméno. Říkejte se mnou, pomalu, zřetelně, nahlas: hovnocuc. ho – vno – cuc!

Břeňkův anděl

Když jsme se vraceli od prababičky... Teda cestou ze hřbitova zaujala mě na jeho ohradní zdi socha v nadživotní velikosti: anděl držící trubku, už už ji přikládá ke svým rtům – trnoucím zatím v jakémsi smutném a zároveň zlověstném úsměvu.

Jo, to von si každýho takhle volá. Zatroubí, a mažeš. – To jako jak, babi? – To jako, že umřeš. Komu zatroubí, tak ten. Vidíš, teď se pohnul! A kdo nejde kolem, tak pro toho si i přinde. – I pro mě, babi? Dyk sem eště malej. – Aji pro malýho. Viděls ten hrobeček? Ten je Leničky. Uřícená se napila vody ze studně, dostala kalupírky, anděl zatroubil – a teď je tam. – Ale já přece uřícenej nikdy nepiju! – Ale zase děláš jiný věci. Hlavně nás furt zlobíš, mě a i mamku. Podívej, zase se pohnul... Bejt tebou, čekám ho každou noc. –

Po dlouhých letech jsem zašel za prababičkou. A dneska už i za babičkou. Kolem zdi jsem, pravda, projít nechtěl jenomže – V uličce kopali kanál nebo co, jinudy to zkrátka nešlo. Tak aspoň – nedívat se. Ne, nebudu se tam dívat. Von tam néni! – Jo, ten je ve správkárně. Ti hajzli ho furt voblízali, to jako děcka ze základky. I trumpetu mu nadvakrát přelomili, a teď už i křídlo. Anděl!? Pěknej anděl, to vám povim. Maminka mojí maminky maminky, prabába teda, toho sochaře znala. Vožrala a děvkař. Ale katolík. Prej to bylo tak: služka vod sousedů, ale stydlivá. A zrovna dostal kšeftík, jako u nás na hřbitově. A holka si chtěla vydělat. Takže mu stála modelem. Slečinko, to ale nepude, ty hadříky sundáme, já potřebuju chytit tu podobu. No, ale chytil ju za její hacašprndu a vona jak se styděla, tak ani nevěděla, co má dělat. Takovej to byl teda anděl. Ale nemůžete mně všecko věřit, vona prabába k stáru dost pila. Prej píšete, tak byste tomu mohl rozumět.

Sůl nad zlato

Tak se už posaď. Ty taky nepostojíš. No tak, posaď se. Co škola? Nemáte moc učení? Jo, vejška. A co holky? Měls´už nějakou!? sem se tě chtěla zeptat. Tak že by si tě tam chtěli nechat, jo? Na literaturu, jo? Sis dycky furt něco psal. A holky? Zkoušky máš v pořádku? Nepotřebuješ poradit? Nebo nějakou knížku? No, můžeš klidně... Nebo za tátou... Měls´už nějakou!? Nebo někdy taky kamarádi... Nestyď se zeptat. Tak měls´už vůbec někdy nějakou holku!!? Aha. Sme si s tátou mysleli. Taky sem se přeptávala ženskejch tady v městečku. Jako aby řekli, co a jak, kdyby~ jestli~ Sme si totiž s tátou mysleli, že seš ten, no, jak to jenom říct, ten: buzerant!

Památník jednoho výletu

Něco bíle obnaženého prosvítalo loňským listím: viděl jsi hraniční hradiště Charvátů na Chlumu, viděl jsi – v dálce,

skrze vzrostlé stromy – Mladou Boleslav založenou Přemyslovci po jeho vyvrácení, viděl jsi chlapy na čtyřkolkách usilovně rozjíždějící štítový val, viděl jsi – jiné – chlapy s očima jako klenák ženy při porodu; ale krev bylo zapadající slunce a dým stoupal z túrujících výfuků... A tvoje děti?! – Kvůli tomu sme sem šli?! – Ale ty motorky, viď tati... Přál sis, aby ona kost byla posledním zbytkem nedávno upytlačeného srnce.

Týnec

Náměstí nasáklé potem, v jediném stínu slita lípa s Immaculatou. Ne, nebyl sám. Po kočičích hlavách skákalo Václave čau Vašku pocem dáme fotbálek než ti to... Nebyl úplně sám, nechtěl být sám, ale nechtěl být ani s nimi. Sedm let, čas, kdy se to láme. A školní autobus má zpoždění.

(Kam se podějí všechna ztracená, zapadlá slova?: Možná končí jako siroty v Macoše: trním oděné zbytky vět marně natahují ruku. Chtěl bys jim podat svoji, v konečcích prstů se však skrývá něco, co tě nutí popostrčit -)

Kdesi nad střechami se už chystala bouřka. Nastoupil, právě včas. Dobrý den pane Veselý, ve škole nic nového, byli jsme v zoo. Strejdo, to ti bylo něco! Bysem taky chtěl nějaký zvířátko, ale máma.? Třeba tygra. Nebo žraloka. Ale ten kouše. Tygr taky. Kdybych je ale naučil? Nejradši bych žraloka. A taky delfína. Ale ten by ho sežral, asi. Žralok delfína. Leda že bych je měl odmala, aby si na sebe zvykli.

Osada v níž vystoupil, se jmenovala Jelen. Pak začalo hřmít a hustě padaly kroupy. Snad se domů vrátil bez úhony. I tak to bude mít těžký.

Ještě o tom Elišovi

Pamatuji se velmi dobře, jak se strejda strašně smál: to když Eliš, náš kohout, proháněl ~ ne slepice, ale ženský. To bylo tak: z kuřátek jsme nechávali jenom slepičky. Na vajíčka. A mě jednou napadlo, že bysme si kuřátka mohli vypěstovat sami (strašně se mi líbilo, jak jsou žluťoučký a dají se hladit). Taky mi bylo líto těch kohoutků a přišlo mi to nespravedlivý, i když pečený kuře bylo to poslední, na co jsem se v neděli těšil, protože pak už jen úkoly, učení, škola –

Nó, když se o něj budeš starat... Dovolil mi děda. Ale strejdovi se do toho nepleť! Snad se to Eliš nějak dozvěděl, snad si všimnul, že mu dávám tu nejsladší travičku, ale opravdu mě měl rád. A to tak, že jsem ho nejenom mohl hladit, ale taky on: sednul si mi na rameno a hlavičkou i zobáčkem mi přejížděl po vlasech, někdy je tak jemně vískal. – Ať ti nevyglobne oči! – volaly ženský, protože já byl jediný, koho vedle sebe snesl.

A tak chtěl strejda, aby ho teda krmily ženský. To vám bylo něco: Eliš si počkal, až mu nasypou – jako, že zobe – ale! Frr – a už letí a klove! Nejdřív lejtka, pak vyskočí za krk a drápama a zobákem – že se vracely do krvava roztrhaný. A teď ty! – a já šel a milej Eliš vám byl jako kočička. Vidíte, jak jste blbý?! Kluka poslechne, vás ne. Ponivač je to chlap!

A co seš teda ty?! – ozvalo se jednou. Už nevím, jestli to byla máma? teta? babička? Strejda – nejdřív nic. Pomalu vejde do síně, odsype zrní, nasazuje dřeváky, otevírá branku k slepicám. Eliš ho zezačátku obchází velikým obloukem, pak menším a menším – jak se blíží ke strýčkovi. Dva kroky, krok.

Přičupnul si a nechal se pohladit po hřbetě. Strejda ho vzal a dal si ho za krk. Vidíte!? – Elišu! – zavolal jsem. On si v té chvíli uvědomil, u koho sedí. Že to nejsem já. A chce pryč. A jak ho strejda chtěl přidržet, Eliš ho opatrně klovnul do ruky. Pak podruhý. A ještě. A pak už na něm rajtoval jak předtím na ženskejch.

Ty sviňo! – strejda, kterej dělal v dolech, měl velikou sílu. Chytne ho za paňáty, motá s ním ve vzduchu a žene se ke špalku –

A pak se smál jako jsem ho neviděl se smát nikdy předtím a nikdy potom: Protože já nebrečel, já jsem řval jako cirkulárka: Ne proto, že je Eliš mrtvej. Ale ponivač za mnou běží, furt za mnou a nedá se před ním schovat – ponivač za mnou běží: bez hlavy.

Možná se takhle rodí básníci...?

se mu, že potom nemohl najít odpověď. (A dodnes neumí.) Když mu dávala ochutnat plíčka na smetaně, potom už nikdy nejedl taková, aby mu to nepřipadalo, jako by žvýkal strejdovy papuče. Pohladila ho – a ruka jí voněla... tak nějak. Snad od toho kopce prádla, který za půlden nejen zvalchovala, ale taky pověsila. Teda: Proč? Proč né sousedka, co na něho poštvala toho jejich Azora; nejenom, když chtěl zkusit, jestli cizí rybíz není sladší (a něco ho za plotem ošklivě kouslo), ale taky tenkrát, když mu k nim spadl míč, jeho míč, krásnej a koženej, jako sluníčko. A hraje si s ním ten vůl Roman a směje se mu – nedám, heč; Azore...!

Proč zrovna prababička, která nikdavá nikomu nic špatnýho... Jakto, že někdo jen tak; a kam? A vy se mu divíte, že nemohl usnout? – dyk se neměl koho zeptat, a dyš se ptal, tak se doptal: To máš těžký. Počkej večír, až po práci – A dopadlo to jako s tou vzducholodí: k vantrokám mu slíbili přidělat vesla od píchlýho gumovýho kajaku a balónky z pouti – těch ale nikdy nebylo dost. – To doposud nikdo neví, nikdo se odtud nevrátil. – Teď nevotravuj! Užš dal králíkům!? – Nespal dokonce dvě noci, protože si uvědomil, že taky on nebude, jednou. Nedivte se ani tomu, že je celej divnej. Ponivač to nebude žádný hálelujá hosana. To až pak, možná. Kdovíesli. Ale předtím. Nás to bude bolet, a né k uzdravení. Nedivte se mu. Byly mu čtyři roky.

R
eming
ton

Básně
Christine Ruby

Foto Mlan Hrabal

Předmluvy

Nedělej tolik hoblin
říkala moje babička
když usoudila
že se nevyplatí
o něčem příliš mluvit

Vzala jsem si to
k srdci
ale
psát a vyprávět musím

ona by to
pochopila

Dceřino stěžování

Můj otec
je mladý muž
s hustými vlasy
vysokým čelem
chytrýma tmavýma očima
a nemluvnými ústy
tichý

tak ho znám
jednou usměvavého
podruhé vážného

vždy mi chyběly
jeho ruce a nohy
na obrázcích
je nelze nalézt

od té doby co umím číst
nevěřím
že to jméno psané
zlatým písmem na kameni
je jeho

můj otec
je mladý muž
já už jsem
o trochu starší

Letní báseň

Jako dítě jsem
milovala jen léto
Jaro ne
Bylo mokronohé a studené
Neměla jsem ráda ani podzim
s jeho šustícím suchým listím
příliš bezbranným proti chladu země
Nesnášela jsem zimu
s kouřovým sněhem
a rukama jak ledové jehličky
Milovala jsem léto
smířená s nekonečným čekáním
v příliš teplém oděvu
za ustrašenými okny a
bzučícími vzpomínkami
na šťastné dotyky
chodidel s teplou zemí
a vodou a
mazlení s větrem a sluncem

Stále jsem dítě
a miluji léto
ale už mám ráda
i stříbrozlatý podzim
a zimní ticho
Pomáhají mi
čekat

Tvary 1

Christine Maria Ruby, *1948 v Drážďanech, žije v Radebeulu u Drážďan. Vystudovala obory mechanik a dekoretér. Pracovala mj. Jako galeristka. Od roku 1992 působí jako redaktorka a publicistka ve svobodném povolání. Své básně a povídky psané v německém jazyce zveřejnila v časopisech, novinách např. Sibylle, Canaletto, Serbske nowiny, Lyrik in Fahrt a dalších. Výbor z její poezie byl zařazen do antologie *Brücken im Zugwind – Sorben und ihre Freunde* vydané v revue Bawülon 1/2016. Básně zveřejněné v DA pocházejí z rukopisné sbírky *Späne*.

R
eming
ton

Mateřské štěstí

Když své dítě
porodila
pokojem ještě tančila
radost

za oknem
proletěl černý pták
a křičel

je to chlapec, chlapec!
bude vojákem

Tvary 2

Velké děti

Jsou jako ptáci
osmnáct let v hnízdě
živeni už jen touhou
a jejich křídla
jsou silná a divoká

potřebují málo
jen ne
zlaté hradby

chtějí-li letět
podle vás nikam
a přestože nechápete
důvod jejich letu

nechte je
jen oni posunou prach
vašich nohou o kousek
blíž k moři

Jiná cesta k popsání pekla

Šel jsi zlehka
jako startující motýl
vzal sis polovinu mě

udělal jsi tečku za
nenapsanou větou

a nyní
už pírko dál nemá místo
na mé čepici blázna

Omyl

Druhého dne
po svlečení kůže
řekli hadi:
oblečeným
nám bylo líp

Hledání ve tmě

Mé srdce si vyšlo
a netrefí domů

nemůžu ho chytit
a nevím si rady

jak ho najít
už je napůl zničené

a vlastně ani nevím
zda je ještě vůbec moje

Srnka

Viděla jsem srnku
dnes ráno
z autobusu
uprostřed zeleně
skoro jako od Spitzwega
potom
práce
spěch
tlachy
no a?

Viděla jsem srnku

Za jazykové spolupráce
Franka Zeinara
a **Ilony Martinovské**

Přeložil
Milan Hrabal

Ilustrace
Šárka Reynvoet

Kveť Ka´1

Kveť Ka´2

Reming ton

Mužíček ve zdi

Vojtěch Šarše

Některé byty prostě zrekonstruovat nejdou. V poslední době především ty v Nuslích. Když jsem bydlel na Pohořelci, nebyl vůbec žádný problém pověsit obraz, přivrtat skříň ke zdi či garnýž nad okno, kdežto zde pod Nuselským mostem to je nemožné. Když uhodíte hřebík na hlavičku, odlomí se kus zdi a hřebík nezajede ani o milimetr. Sebeostřejší hřebík či nejtěžší kladivo to nezmění, jen se urazí větší kus domu. Ulámané cihly padají, hromadí se vám pod nohama jako těla napadené leprou.

Máme ve zdi mužíčka, nebo mu tak alespoň říkáme. No a tenhle mužíček dělá vše proto, aby se lámaly vrtáky, vytrhávaly se z příklepové vrtačky nebo mi je vychyluje a roztančí, takže je nakonec průměr otvoru šestkrát větší, než jsem ho naplánoval a hmoždinka v něm plave jako ve veřejném bazénu. Nikdy jsme našeho mužíčka ve zdi neviděli, ale on nás ano. Dívá se na nás klíčovou dírkou, je vždy v pokoji, ve kterém nejsme, klepe na dveře a na rámy či polyká žárovky. Ne že by nám třeba pouštěl do obvodu více elektřiny, aby nám žárovky popraskaly, radši je polyká. Většinou je v noci vtáhne do zdi nebo do stropu, odmontuje a pak v něm zmizí jako bonbón. Nakonec spustí prázdnou objímku zpátky do pokoje.

Mám svoji teorii, napadla mě, když jsem zjistil, že se čas od času pohybuje v prostorech bytu, ale jen tam, kde není nikdo jiný. Vždycky jsem si říkal, jestli prostory, které na nějakou dobu opustíme, zůstanou prázdné. Samozřejmě že ne, proč by mělo být plýtváno místem. Časem ano, ale prostor nepřipadá v úvahu. Naplní ho opuštěná, ztracená či nezahojená duše, která na dobu naší nepřítomnosti dostane lidskou podobu a usadí se u nás. Existují však jistá nezvratitelná pravidla. Tato znovunabytá duše nesmí odejít z opuštěného pokoje či sálu. Ve chvíli, kdy se vracíme do prostoru propůjčeného bludné duši, musí heteroprostorová bytost okamžitě místo opustit a stát se zase nezemskou existencí, čekající na uvolnění nového nebo třeba i stejného místa. Existují ale beztvaré bytosti, které odmítnou náš životní prostor opustit a drží se ho až do momentu, kdy tu bytost zahlédneme, třeba jen koutkem oka při vstupu do místnosti. Asi tak před rokem, když jsem přicházel do svého rozestaveného bytu, jsem letmo zahlédl rozevlátou postavu, která s lupnutím zmizela ve zdi. Nevěnoval jsem tomu pozornost, její utrpení jsem nevnímal, přepracovanost, pokročilá hodina návratu a množství vypitých sklenic mě uchlácholily. Po čase mi však tahle vzpomínka začala vrtat hlavou a to naprosto doslova.

Jisté je, že tyto bytosti jsou nezlomným poutem připoutány k prostoru, kde překro-

čily ono neporušitelné pravidlo. Avšak jsou schopny procházet zdmi do vedlejších bytů, ale pouze tam, kde k sobě budovy těsně přiléhají. Jediným nebezpečím jsou pro ně světlíky, pokud by ze zdi do jednoho vypadly, váha vzduchu by je přitlačila k zemi, a dokud by vzduch existoval, nepřestal by je stlačovat dolů. Nejradši má průchody zrcadly. Zrcadla na obou stranách zdi, pověšené více méně na stejném místě, jim slouží jako dveře. Na chvíli je to sice vyplivne ven ze zdi, takže se nejistě pohybuje pod těžkým vzduchem a vrávorá, ale nesnesitelná malátnost netrvá nikdy dlouho. S každým průchodem zrcadel, převezmou trochu té hladkosti reflektujícího povrchu. I jejich tváře dostanou jemný odlesk okolí.

Po několika měsících jsem se rozhodl, že proti svému mužíčku budu bojovat. Strašně hučel, když jsem vcházel do bytu, dveře hromově vrzaly a praštělo v dřevěných podlahách. Vytušil, že se můj postoj změnil. Řekl jsem si, že ho uvězním pod záplavou vkusných i ohavných obrazů. Z tohoto fígle na oklamání mužíka se vyklubal velký problém. Mužíček rychlostí blesku násobí tlak mířený proti mé osobě. Kamkoliv se pohnu s vrtačkou, už sedí ve zdi a tlačí proti hrotu mého vrtáku. A je to stále to samé, v jednom momentu se prostě vrtačka zastaví a dál nepokračuje. Když už se nenoří hlouběji do zdi, opřu se celou vahou do vrtačky, která se po několika příklepech zavaří, v motůrku dojde ke zkratu a vyhodí se pojistky. A otvor je o dvě třetiny mělčí než měl být. Takže je naprosto nepoužitelný a jen se z něho stává další černá díra v mé zdi, kudy na mě zírá mužíček a vysmívá se mi. Dokážu si ho velmi věrně představit. Vidím ho tak jasně, jako vidím vás. Úplně ho slyším, jeho smích smrdí proplesnivělou omítkou a mechem nacucaným stoletými dešti. Když slyším tón jeho hlasu, okamžitě vidím heliem napumpované balónky, které si někdo za příšerného jekotu gumy vpouští do úst, hrdla a plic a nakonec jako ozvěnou protivného pískání vypouští vzduch zpět do prostoru.

V jednu chvíli jsem si už myslel, že jsem ho přechytračil. I na ty nejmenší věci jsem bral ten nejtlustější vrták do betonu, mohutná kladiva či dlouhé šroubováky. Liboval jsem si při představě, jaký velké krvavé rány mu musí tlusté železné nástroje způsobovat. Ale neuvědomil jsem si, že je přeci jenom rozdíl mezi mužíčkem a zdí, domem a jeho tělem-netělem. V mžiku se mi dostal na kobylku. Pokaždé, když jsem se někde objevil s vrtačkou, hop a začal na jiném místě nasliňovat zdi, takže se mi předměty, které se mi povedlo přivrtat v minulosti, začaly vytrhávat ze zdi a nechávali za sebou obrovské zející rány. Každá tahle ďoura byla jako zásah kulovnicí. Zásah do živoucího těla domu, dům se kroutil a já běhal z místa na místo, z rukou mi padaly vrtáky, kladiva a šroubováky a všude kole se řítily k zemi obrazy, poličky a malicherné ozdoby.

Seděl jsem si ve zdi, prostředí bylo dost nepříjemné, protože pravý obyvatel byl v místnosti, takže mě to roztahalo na všechny strany. Musel jsem se pevně držet. Bylo mi jasné, že to nakonec nevydrží. Pukl jako přezrálé ovoce, když jsem mu prstíčkem vyškrábal držák na hajzlpapír, ten se vykutálel až na chodbu. Také jsem rozpohyboval s vodovodními a plynovými trubkami svůj hlas, takže za sebou slyšel kontinuálně můj smích. Byl jsem všude. Jednou v podvečer vzal největší vrtačku, ke které se dostal, pot mu proudem ztékal po naběhlých spáncích. Přitiskl hrot vrtáku na zeď, trpělivě čekal a v momentu, kdy mu v uších, ve kterých mu již několik dní prskalo, zazvonil uštěpačný smích, spustil stroj na plné obrátky. Smál se jako šílenec. Pozorovat to bylo uvolňující, tlak na mé téměř-tělo opadával. Když se pravý obyvatel blíží k šílenství, jeho existence se pomalu rozmělňuje a prostor se pomalu uvolňuje. Cítil jsem se čím dál slaběji přetahován mezi přítomnost a nepřítomnost. V ten samý moment sousedka z vedlejšího domu, který doléhal na tento byt a byl oddělen jen patnáctkou, přitiskla ucho ke zdi, s úmyslem už konečně vyzkoumat, co se děje v tom prapodivném bytě vedle. Ostrý vrták na beton ji hladce projel spánkem. Padla okamžitě k zemi. Nezjistila, co se odehrává u sousedů. Když vytáhl vrták ze zdi, několik kapek krve se snesly na špičku jeho boty. V šoku s sebou pravý obyvatel švihl na zem, jako by chtěl vraždu zaspat. Pohyb byl však tak prudký, že si při dopadu rozlomil páteř na několika místech. Mrtví se nekupí tak jako provrtané zdi, ale i přesto bylo dírou mezi byty vidět na každé straně nehybné tělo. Rychlý stín najednou vyskočil ze zdi a dlouhým krokem se vydal na obhlídku bytu. Na druhé straně nastalo to samé nové osídlení čerstvě opuštěného obývacího pokoje.

Ano, zemřel jsem a nikdo mi to nemůže vymluvit, bolest v zádech byla šílená, ale krátká. Procházím se po temných opuštěných sídlištích, které se nekonečně přelévají přes horizont a obzor. Jsem tak povědomě a podvědomě přitahován k systematicky se rozsvěcujícím oknům. Doufám, že jedno z nich patří onomu mužíčkovi ze zdi.

Remington

Vězeň z Avignonu

taktéž Kiplak vešel do kišlaku neb Příhody pana Strašiřitky aneb Člověk míní – bobr mění čili Staronová cesta Lolskem a též Pelmelky prosaické anebo Vonice hedvábokvětá též Skočné pořádky almanachův neboli Z pamětí selského lidu

Vít Kremlička

(ukázka z připravované novely)

Po pravdě řečeno, nejen Afričané, Asijci, Australané, Arktiďané i Američané a jiní cizinci mne občas považují za jakéhosi čarodějníka, pohádkového šprýmujícího žebravého mluvku, kouzelnického prince z Nemanic, ježibabu, Otesánka nebo aspoň hlavní postavu nějaké rozprávky, ale cosi naprosto neuvěřitelného na svém vypráskaném osudu si čas od času uvědomuji i já, natož oni. A trochu přestávám svůj zatrolený úděl chápat, ba připadám si jako takový menší omyl dějin, který se vecpal do škvíry v nicotě. Jako bych touhle dobou měl být už někde úplně jinde – ale kde, sám nevím, a vy nejspíš také ne. Třebas rád vymýšlím citáty. Nedávno jsem jich vymyslel několik, pomyslel si literární vědec Vojtěch Nejedlý-Mattyásková. Bo povídky, když neluštím symbolistická paradigmata – třeba tuhle. Anebo jinou, tuhletu. Když se dvě Italky vracely od babičky, stala se jim hrozná věc: do kupé k nim přistoupil degenerovaný literární vědec Vojtěch Nejedlý-Mattyásková a rozhodnul se s nimi zůstat po všechny jejich dni. V jejich šmolkových zracích se uhnízdil temný jas, který už je nikdy nepřestal blažit. Nikdy už je neopustil ten smrad vlhké omítky starých baráků ve stinných ulicích, ten příškvar zpoceného prťáctví hejhulů z periferie země domorodých kočebráků, vysmažených fašounů a socanských grázlů. Z nádraží šly rovnou do metra. Všichni se na ně usmívali, jak jim slušely pestré latinské hadříky a batůžky ležérně přes rameno, do kterých se v tlačenici tak snadno zarývá tvář! Co v nich skrývaly? Originální kosmetiku? Hodinky s bižú? Balíčky s koksem? Náhle jim úsměv ztuhnul v maskaru. Pod nimi na sedadle seděl vousatý chlapec s kufrem karfiólu, doprovázený důstojnou bábou. Dacani vezli výpěstky na farmářský trh. Chlapec byl ale velice zavšivený, vlasy měl plné hnid a vousy se mu vešmi jenom hemžily, padaly na podlahu a mísily se do tlačenice mezi lid. Co naše italky, jak se vypořádají s vešmi od vousatého chlapce s karfiólem? Třeba z něj někdy vyroste guru, co se živí foukáním lidem do uší, nebo jinou obskuritou a nebude už muset jezdit s kufrem květáků na trh.

Vojtěch „Hovňásek“ Nejedlý-Mattyásková někdy propadal chmurným zádumám, jež doprovázel štkaním a prachmizernou hrou na housle dle prvního sešitu Dusíka. Někdy hrál taky etudy komponisty J. M. Bumbáka-Bachoně, ale ty mu moc nešly a otec mu potom kroutil uchem jako houslovým kolíčkem, až jej měl vytahané coby kočinčínský Buddha. Když jeho učitel houslové hry pan Pandorák zjistil, že žák

Vojtěch Nejedlý-Mattyásková zaměňuje slova „sarabanda“ a „serebunda“, vzdal se dalšího úsilí o povznesení toho nezdárného dítka. Později náš snaživec nejvíce proslul teoretickou prací literárně vědnou Gramatika substantiva houska v epoše symbolismu. Jako lidský útvar jej lidé označovali „fosil“, aby tak vyjádřili jeho zpátečnicky rigidní, zteřelé myšlení a zaostalost myšlenkových postojů. Přízvisko „Hovňásek“ získal dle rybáři oblíbených hnojných červíků, obývajících hojně chlévskou mrvu, protože si neviděl do huby a mluvu měl jako hadice hovnocucu.

Vtom se ze stropu snesl hnědý korejský andílek. „Hovno, bankrotáři,“ zasyčel, „hajdysrajdy!” Jen to vyslovil, všichni se rozplynuli jako prd.

„Ty míče mají pořád představu, že už brzo umřeš a sakumprásk všechno jim vodkážeš,“ bručel si pan Serebunda do houštin vousů, „ale rovno, stane se to jinak, nic se odkazovat nebude, až zhynu, ať se o to s vervou servou.“

Ve městě se jinak nedělo nic. Poslední poprask byl před rokem, když bezdomovec uvíznul v kontejneru na starou elektroniku do půli těla. Nějaký rabiát šel kolem, stáhnul mu kalhoty a zezadu ho sodomiálně znectil. O pachateli se vědělo jenom, že hlasitě chroupal slané oříšky.

Tamní domorodci mají prostý život. Žijí ve svých domech a vozech jako šneci, pohybující se nadlidskou rychlostí. Jejich domy – trampské paláce, zdobené křišťály a vyřezávanými dřevy; jejich vozy – pojízdné modlitebny s krucifixy, svatými Kryštofy, pohyblivými obrázky a vysílači jektavých písní minulosti. Z tykadel jim žhne setmělý žár opuštěných nadějí a horoucí deziluze. Nejvíce pěstují švestky, z plodů pálejí kořalku a v dýmu ze dřeva udí maso. Hojně bědují a naříkají. Všechno přirozené a divoké nazývají „nálet“, ač se to zde vyskytovalo dávno předtím, než se vynořili z prehistorie afrikánských lesostepí. Pan Serebunda byl jako všichni. Měl spousty zájmů: zahrádkařil – kde mohl, sázel růže; včelařil – stopoval včely; rybařil – prohánět kropenaté potočníky, siváky, duhase a ostražité lepince; kovařil – sbíral pohozené kovy a cvočkařil – zdobil nýty opasky a kožené návleky želízky. Prostě dělal, co šlo, co bylo třeba, co ho napadlo. Dosáhnul však receptu na dlouhý život: smát se, pít, milovat a radovat se a žvanit, co mu na jazyk slina přinese.

Léto se přiřítilo v nudistickém úboru na kropicím voze. Ženám vlály sukně a tamní kvasirologové chodili na plovárnu ke stánku popíjet vychlazeného cikána s napěněnou čepicí v kelímku. Bylo tolik, ach tolik jinak, než v zimě, kdy všude mrazně září sníh a člověku zbývá jenom krčit se v teple u televize a pít hořké kořalky, by zahřál nastuzené útroby! Bylo prostě léto horké jak rozhicované piliňáky. Literární vědec Vojtěch Nejedlý-Mattyásková se proto vydal za příčinou ochlazení tělesné schrány na říční plovárnu. V křoví se převlékl do tříčtvrtečních plavek s volány, do kapsy si dal tatranku na posilněnou, mince na sodovku a šel si zaplavat. Vnořiv se do vod, připadal si jako křižník Potěmkin. Doufal, že si očistí organismus a napojí se na literární astrál.

Pan Serebunda však bydlel ve čtvrti nazývané V Řitích, kam žádné vzruchy a vjemy, natož rozevláté krásky obletované letními uhrančivými osmaženci jaktěživ nedolehly ani ve snu, a jeho duší proto znělo stále, od probuzení do usnutí malé tiché „dokrdele, dokrdele!“.

„Přiletíme v osmsetpadesát hodin devadesát šest minut, „ozval se nevtíravý hlas v zazvonivším komunikátoru, „čekejte nás ve střehu“. Okamžitě si pan Serebunda vzal taxi a sviště na polní letiště.

Dopravní raketa přistála přesně. Na trávník se vyvalily prostřílené děti, pajdající atleti, matky v očekávání, z hrobů vzešlí senioři a hnali se k pasové kontrole. Prchali z míst, kde armády zkoušely nové typy bomb způsobujících, že vybuchuje i vzduch v prázdné šrajtofli. Policisté vyslali příchozím vstříc uvítací salvu třaskavými projektily. Přeživší azylanty se pan Serebunda jal okamžitě obvazovat hojivými převazy, jen co se doplazili za metu dostřelu. Horlivě mu děkovali, přičemž mu několik snaživců bězděky vykuchalo na zádech vatovanou bundu a vzniklý prostor v podšívce vycpali střelivem a drogami na potom, do foroty. Snad výraz díků?

Věhlasný mudrc a kundrc pan Serebunda udělal v životě největší blbosti, když se montoval do věcí ostatním lidem. Toho dne se vrátil z náramně vypráskaného mejdanu. Odhodil na křeslo kožich z wikipedisty barvy prosrané slámy a padnul do vany. Mydlil se a vzpomínal na pařbu. Byli tam všichni: příznivcové místokrálovi se svou zpupností; republikáni se svou neurvalostí; petrolejníci a zastáncové uhlířské věrouky se svojí nevypočitatelností a zatvrzelostí, ano i pan Votrápko, i paní Babralová s tlupou vykradačů hrobek a silničních lupičů. Potkal tam též pana Truchlila, služebníka duchů, který v neřádu se hřál a svůj prach miloval. Jeho spojenci byli eflové. Vyprávěl, jak se jednou zjitra u králov-

ny eflů sešli dost divní chlápci. Prvně hmátnuli po loutně šunky, paletě uzeného lososa, přesýpací dvouhodině rýnského kyseláče a symbolických šišticích artyčoků nakládaných na kyselo s piperonkou ve skle. Když dal pan Truchlil úlitbu, úžer a desátek eflům, sám ze zakousnul do pečínek. Potom, napiv se kořalek eflích vydal se na nehorázně pozoruhodnou cestu. Nejvíc starostí mu činili již od počátku kanárci. Živil se vůněmi a vyměšoval světlo. Chtěl jenom zlaté ruce – nic víc.

Vtom se z mraků snesl hnědý korejský andílek. „Hovno, dromedáři," zasyčel, „hajdysrajdy!" Všichni se rozplynuli jako prd.

Tím ovšem pana Truchlila opustíme. Na večírku byl též muž, který se zamiloval do jezera.

Vyprávěl následující: „Možná se Vám zdají moje příhody irelevantní, ale já na nich občas něco vidím! Třebas nedávno. Toulal jsem se šumaváckým polesím nazdařbůh, nikam jsem nespěchal, batoh mně netížil, prostě pohoda. Nocleh jsem si smluvil na horské chatě doktorů Maixnerových nedaleko Bublavských vodopádů, takže nebylo třeba nocovat pod širým nebem. Bratři Maixnerové byli národní buditelé šumaváčtí a filantropové, kteří se nebývale podíleli na rozvoji kraje a horská chata, nesoucí jejich jméno byla jim domovem a centrem kulturním šumaváckým, jehož věhlas rezonoval ve světě bouřnou ozvěnou a šířil tak povědomí veřejnosti o šumaváckém kraji a rázovitých lidech tamních.

Správcem chaty byl tenkrát pan Lasha, veselý a šikovný chlapík.Nechápal nikdo, proč se uchýlil do takového lesního tuskula.Utíkal před ženskými, těmi šelmami, anebo shonem naší přetechnizované, kořistné civilizace? Jedno je jisté – pan Lasha si nestěžoval. Ráno zatopil, dovezl proviant, opravil co třeba, přidal navíc žert či historku a ještě večer zasednul ke karetní partičce bulky. Podivoval se pouze mně, temnému turistovi, jenž prolezl mnohý koncentrák, navštívil roztřískané Drážďany, vypálené Sarajevo, studuje tsunami a vulkány, obdivuje ruiny a přitahuje jej echo rmutných skutků hřbitovních, co mě přivedlo do líbezného kraje šumaváckého Pobublaví? Sám jsem si kladl rmutnou otázku, co mě táhne do těch smavých končin, jaký mocný neodbytný hlas mne vyzval k cestě do nedozírných šumaváckých hvozdů? Jak se však člověk dokáže mýlit – jako když jsem pochopil horskou idylu pana Lashy, která by nemohla existovat bez stereotypu naší civilizace! V jak ďábelské peklo se taková poustka dokáže změnit v jeden ráz! Hemžení chlastoslovanských čechomužiků a omšelých trosek ze zbořenišť jest proti tomu pouhou idylkou, osvěžující a vznosnou.

Pan Lasha žil se svou neteří, sklerotickou brunetou se sivýma očima nepřítomného výrazu. Její piplavá žužlavost vzbudila můj zájem o tak ubohé stvoření. Podobala se vousatému chlapečkovi v podobě housky, sériové a neměnné od nepaměti, nedopečené, posypané mákem pih, překrslých ušních boltců a bolestně sevřených rtů jakby při úporné zácpě, anebo vařené kapří hlavě se sinavým nepřítomným pohledem, šedavou, provařenou pokožkou, úzkými ústy s povislými koutky a vousky, ťuhýkovitým nosem a skřelnatě protaženýma ušima. Bloumala kolem chaty jako stín, čichala k vlčím bobům, anebo posedávala na lavičce, v záškubech a nespokojená se vším kolem, snící o sňatku s kataleptickým perským princem. Byla dcerou poděsovou a jednoho dne se z ní stala mula – živoucí přízrak romských běsů. Měl jsem raději kečup, než ty lidi, podivné a s jakousi skrytou mrzkostí v povaze, tvořící doplněk chorobně poloincestního páru lemuří ženiny a jejího strýce, křečovitě vitálního Lashy. Než bych se kochal záhadnými rituály onoho dua, vydával jsem se na vycházky krajem šumaváckým. Tou dobou se stala v blízké vsi hrozná tragedie – farářovi padla na hlavu bible z čestného místa knihovničky a kováním rozčísla mu lebku, takže v tu ránu mrtev na zem pad´.

Když jsem se tu zvěst dověděl, připadal jsem si jako drak tančící v kremžské hořčici. V novinách sice psali, že nastala nová epocha, pro mě však se nezměnilo ničehož. Domohl jsem se tehdy jistých požitků a rozhodoval se, jak s prostředky po vyrovnání pohledávek naložím? Původně jsem chtěl koupit pro svého plyšáka luxusní dovolenou na egejském ostrově Kósu, ale nakonec jsem rekreaci proň odložil a nakoupil v konzumu zásoby: šunkový salám zauzený 100 gramů za 10,90 Kč, dvě lahve ležáku Cvikýř 0,5 litru za 11,90 Kč, cibuli žlutou kilogram za 9,90 Kč, tři bagety střední kus za 4, 90 Kč, oplatky Maribel se švestkovými povidly za 7,90 kč a spousty dalších dobrot, se kterými by se tady vypisoval jenom lidumil.

Šel jsem se podívat na pohřeb toho lulana. Byli tam snad všichni Šumaváci, co v kraji něco znamenali: Modročeši, Hnědočeši, Chlastomužici, Čechoslovani, Balkanomužici, Chlastoslovani se svými trucanami a ratolestmi. Zdejší odlehlá údolí jsou domovem přehršle potomků a příbuzných pradávného neanderta Plötziho. Potom, když skončil pohřeb, šli jsme společně do hospody vyvolávat ducha filosofa Ladislava Klímy. V kuchyni toho dne vařili angličtí kuchaři Undolf a Willie Blackheartovi, vyhlášení specialitami z krajů na Temži: pečení rarozi, vydří biftečky, lososí škvarky, potočnicové saláty, bobří ouška – nač měli právě mlsouti chuť, obratem připravili.

Usadil jsem se na kraj stolu a tiše otevřel prostou lahvičku šampaňského, bych se zdravě občerstvil a zaposlouchal do cvrkotu vůkol. Duch Ladislava Klímy se ohlásil mnohonásobnými údery napěněných sklenic piva o stoly, až se zdálo, že nás zesnuvší filosof obklopil a pojal do svých spirituálních útrob, že nás takříkajíc vypil, šťastlivé živáčky vzdorně jdoucí svým údělem existencielním vstříc svým cílům a zánikům. Třeskotem sklenic znělo kafrání, ve kterém vynikali manželé z rozumu a pro majetek, političtí šíbři a zatoulaná podsvinčata. Sa-

mozřejmě, že to byli všechno známí a hosté, žádní kolemjdoucí, co táhnou drškopádem náhodou kolem horemdolem! Stolům vévodili homeopatičtí bafuňáři – za zmínku stojí Bc. Sylfíčková-Podhorská, slovenský komisař Kolombo pan Kasař, polský Hitler pan Brokolet, maďarský Jan Žižka pan Jufúz, český Buddha pan Hovnisko, pan Šlendryjan, literární badatel a popularizátor Vojtěch Nejedlý-Mattyásková, akademici z Ústavu rasových změn a dědičnosti profesora Gejzy Mulaguty Lakatoše, CSc., no, byla tam prostě celá galérka! Byli tam i docenti Brouzdal, Foukal, Houkal, Rousal, Bloumal, Houpal, Ňoupal, Boukal,Šoustal, Koumal, Šoupal, Klouzal, Zouval, Kousal, Ňoumal a přišel i Šoural, dále Camral, Čmýral, Plkal, Houral,Žmoulal, Plakal, Hnípal,Zmíral, Lízal, Knísal a Lísal; dokonce tam byl i Egon Bondy, který doufal, že mu tam někdo frkne do zadku homokládu! Aby duch společnosti byl jednotný, rozhodnuto bylo definovati opětovně národní otázku – a nastala mela! Bouřící debatu postupně vedli profesoři a docenti Trotlovský, Trotloj, Trotlevský, Trotlov, Trotlev, Trotlojov, Trotltrotler, Trotlařík, Trotlijón,Trotlman, Trotlina, Trotlný, Trotlák, Trotler, Trotlič, Trotlík, Trotla, Trotlec, Trotleba,Trotlín,Trotlberg, Trotlspring, Trotlar, Trotlew, Trotlson, Trotljan, Trotldóttir, Trotlégyi, Trotol,Trotlevic´, Abú Trotl bin Trotl, Tro– tlin, Trotley, Trotling a Trotlgard. Mezi nimi vynikal literární vědec a estetik Kakan Gargantuovič Skočdovodatrotl, který věděl, kdy se píše s a kdy z, kdo napsal Kroniku hořkého léta, proč mají lidé pořád málo peněz i proč má jeho kolega Trotlovec obě nohy dřevěné.

Jediný konflikt byl s rabínem Trotlelesem, který si pro sebe zabral celý stůl a začal na něm vykládat opráskané taroky. „Tady není Aškalón, vašnosto, i když by vám by se to možná líbilo," řekl mu výčepní a vyrazil ho trapem za flígr na mráz.

Jsou to snad nějací bozi, anebo co? žasnul jsem nad tím kroužkem teraristů – vivaristů a nebehledců, veskrze bukvajzníků podobných závojnatkám, pošetile marnivých ve svých mudráctvích, jak se tam u stolů s napěněnými sklenicemi piva bujně hašteřili.

Vtom se z oblak spustil hnědý korejský andílek a zasyčel: „Kovno, katedrální hovnivcové, hajdysrajdy!", načež se všichni rozplynuli jako prd. I byl jest ano zmaten Bakaliáš, co chystají Pikulíni a bylo jest jasné, že to mělo být opět jinde.

Seznámil jsem se tam s Fámou Šukalovou, jurodivou dcerkou poustevníkovou. Pocházela z nomenklaturní rodiny, která prošla celý Orient jako pasáci se stádem sviní, pasoucích se na žíru a nakonec zakotvivší v naší krásné Perimandurii. Ačkoli zde pořád padají kroupy a dští syrovátka, lidé jsou zde až na výjimky milí a šťastní z občasných jasných dní, a těch několik škaredomyslných excentriček nespokojených s realitou se už nějak snese. Poustevník Grygarov, ot její kázal v klubech a chrámích o tajemstvích kosmu a Božích záhadách. Byl synem potulného kůžičkáře od Vejprt, jejž osvojil vévodský hvězdopravec a měl jej za svého. V hloubavosti své byl ještě více podnícen oním zvěstovatelem tragicky zesnuvším po pádu okovaného foliantu na leb, za kterýmž chodíval do fary děkanské jeho, bádal v pergamenech a ze zahrady přes plot pošklebo-val se kolemjdoucím. Prostý lid obdařil Grygarova přezdívkou Kočičí Smrt a při vyslovení jeho jména si odplivoval do zenitu a všech světových stran.

Kuky Fámy Šukalové byly tolik neodolatelné, že by jim podlehnul i umírající. Nebylo mi ovšem jasné, jak ji mohli rodiče zplodit, když byli oba na chůdách? Na jaké ideje rezignovali před vstupem do společenského molochu a čím se dali zkorumpovat? Kdyby v její tváři netkvěla pečeť darebáctví, leckdo by ji označil za pohlednou pohodnou; při vědomí však, že v zemi jejího původu tak vypadají všichni lidští tvoři pominula iluze.

Její dědeček byl anatolský Cikán, který píval se samotným Kemalem Atatürkem, a jednou od něj vyfasoval arménskou otrokyni, se kterou se oženil. Propil přitom svoji zděděnou cukrárnu, grunt i dílnu, ve které volnočasově kotlařil. Fáma Šukalová byla jednou nohou stále v té době, v orientálním bezčasí temných dusných dob, kdy se všichni navzájem zotročovali, zmocňovali despociálních satrapiátů a vyvražďovali navzájem do sedmého pokolení; jakoby se se z ní linulo černé světlo sklípků pod tržištěm s otroky, kde její předkové bývali náhončími, lovčími a bachaři, pářili se s otroky a nosiči vody a znovu mezi ně upadali. Neblahá to žena...

Fotřík Fámy Šukalové bydlel ve vilce na kraji města, v klidné ulici bez večerky pilných Asiatův. Považoval se za sloup řádu a spravedlnosti, a jeho publikum jej v tom podporovalo i přes všechna senzační odhalení jeho špionského pozadí. Žil mezi hroby a z jeho dcery vyrostla nekrofilní lesbičanka. Všechno jim bylo reflexem jejich subjektivního dutosvěta.

Fáma Šukalová byla prostě špionka, zbývalo zjistit, pro koho pracuje a získat ji do služby; pokud ovšem nepracovala pro Lolsko... Bylo by tovaryšskou chybou k té

šelmě chovat se přátelsky; mocenské nomenklaturní chování se jí zapeklo do vědomí tak, že nebyla schopna již lidského jednání. Stala se zvěří, poháněnou pragmatismem pudového hladu. Vzešla z pokolení lidožravých obrů a nemohla být jiná. Ve starověku žily na jejích pláních tlupy krvelačných obětníků, a ona, jejich zplozenkyně čpěla zánikem. Byla skutečná monstra, guta z bájí potulných romských kotlářů, těch sintských vyvrženců. Chtěla být v normě, ač je realita paranormální – a to byla její apoteóza.

Nejprve Fámu Šukalovou srazilo auto na přechodu. Odpotácela se ještě v mrákotách do hospody, kde bolest zalévala plzní – ale nic platno, šrám čpěl a jizvil se a strupatěl, takže na sklonku večera již lezla stěží a postapokalypticky blouznila fantasy.

Toho večera svrhnuly divoké hordy z indoíránských návrší mírotvornou jadernou pumelici na planiny Lolska. V jediném okamžiku se vypařilo Radio Lolan, jezero Estevan a flašky koňaku; zástupy tamních dobrosrdečných vyžírků a opilců se vypařily v celých zástupech; dokonce i učitelky angličtiny byly vypařeny! Nukleární genocida blouznivého lolského národa byla jedním vrzem dokončena.

Potom táhnuly šílené hordy k Bosporu, kde oblehnuly pláže a letoviska. Po pás v příboji hleděly k balkánským břehům a teskně vyly žalem po zmizelém vypařeném chanátu. Několik jich doplulo až do Anglie. Když vystoupili na břeh, užasnuli: obyvatelé Anglie byla prasátka! Dokonce i král byl prasátko a královna sviňka, sakumprásk všichni běhali po čtyřech, rochtali a měli zatočené ocásky. Takového úžasu! Dali potom Anglii pojmenování Ostrov prasátek. V řadě následujících bitev byli jejich producanti pochytáni a popraženi na zahradních grilech a zapiti hojně pivem.

Když skončila eskapáda s Fámou Šukalovou, rozhodl jsem se, že zvolním cval, rozhlédnu se po dosažených životních državách a zavzpomínám na maringoty, co mi okolnosti osudu vehnaly do životních cest. Bylo jich dost, jakbysem přitahoval neviditelnými vysavači ztracené duše všech sfér.

Ale konec avantýry přijde později, ještě jsme v hospodě a zapíjíme tragicky zesnulého faráře. Chtělo se mi srát a šel jsem hledat záchod. Míjel jsem přitom společenský sál, a nebudete věřit, sraní mně hned přešlo! Nakouknul jsem dovnitř, a co jsem neviděl: jakýsi český cikán, pomotaný chlapík jakby utekl ze sedmého kruhu zatracenců, stál za pultíkem na pódiu, před sebou sklenici vody a vyprávěl o mytickém Gilgamešovi a jeho starodávných příhodách, o biblických telefonních seznamech a o kamenci mudrlantů. Pozorné publikum byli zvláštní lidé – jacísi studenti zapadlých, vyhaslých zraků a zachmuřených lící, klimbající penzisté, pár ženských jak od Armády spásy, a všechno demonstrativní orientální abstinenti. Samotný ten chlapík vypadal, jako když ho vykopnou z oficíny rovnou do písečné bouře, a taky tak mluvil. Raději jsem šel svojí trasou. Jak může ten chlapík vyprávět o historkách, které se staly před sedmi tisíci lety? Asi právě proto – ti, co je sepsali, už se dávno rozpadnuli v prach a není, kdo by ty jeho smyšlenky mohl zastavit a přivést na správnou míru! Později jsem se dověděl, že to byl kumpán degenerovaného literárního vědce Vojtěcha Nejedlého-Mattyáskové a potomek onoho mytického bafuňáře.

Když jsem se vracel z hajzlu, rozšafně vysraný, v sále už byl někdo jiný. Za pultíkem stál italský cikán, bachratý nařvaný chlap s plnovousem, jakýsi Humberto a něco drmolil po italsku. Najednou začal rudnout a zvyšovat rozčileně hlas – a v tom publiku vstal nějaký jiný italský fousáč, jakýsi Bumberto a začal po něm střílet salvami z pistoletů. Přednášející se skácel na prkna děravý jako řešeto. I tento fousáč byl kumpánem degenerovaného literárního vědce Vojtěcha Nejedlého-Mattyáskové. Druhý fousáč po něm ještě hodil patronetu dynamonu a v nastalém výbuchu jsem se od těch podivínů vzdálil.

Proč se tihle lidé pokoušejí stále vlísat do našich životů, předkládají nám nedokazatelné přežvýkané názory jak volové a chtějí se zmocnit našich myslí pustými spekulacemi? Jsou jako uměnovědecká čeládka, která ví, jak má umění vypadat, ale netvoří je; mračna pustomyslí jej demolují a filosofují o něm jak zmatení poděsové ze zámezního kraje metropolitní periferie; lidé bez talentu mudrují o dílech lidí s talentem a táhnou za ním jako krysy za zkvašeným zrním.

Stolní společnost po sobě zatím házela čokoládovými bonbóny jako maturanti v posledním hampejzu nad ránem. Pingl Hłodky s roztřepenými nohavicemi a sešmaťchanými lakýrkami na platfusech jim nadšeně asistoval. Přišla tlupa bafuňářek a obsadily dva stoly, protože pro ně kar v hospodě znamená něco jako hnis pro masařky – bzučejí a cucají až do němoty; vždyť jinak žijí cizími příběhy a myšlenkami, tak aby si jednou za čas nevorazily u kýblu chlastu, sudice! S nimi v družném chumlu jak mourky seroucí do řezanky dřepěly definitivky a externistky. Jejich degenerované protáhlé hlavy s přízračnou snědobledou pletí působily dojmem zhaslých svící, vystoupivších z mrazných skalních měst a vlhkých lesoparků Anglikánie, těch končin zatracených duchů a nočních šelem, kam cílí vyhnanci ze všech končin světa dokončit svoji vlastní zhoubu. Když náhle do sálu přiběhnul japonský spisovatel Purogato, bylo zřejmé, že je zase zle, dokonce ztichnul i onyno literární vědec Vojtěch Nejedlý-Mattyásková.

Luger

Galerie pod mostem

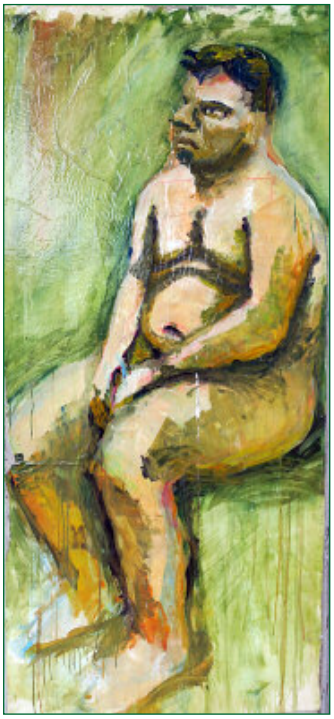
Foto Michal Šanda

Je to už rok, co jsou na pilířích Radotínského mostu tyto čtyři olejomalby. Pozoruhodné je, že vydržely tak dlouho, aniž by je někdo poničil, případně dokreslil sprejem. V tuzemsku nevídaná záležitost.

(mš)

Luger

Rozmarné léto u stánku na břehu Vltavy

Josef Blažej

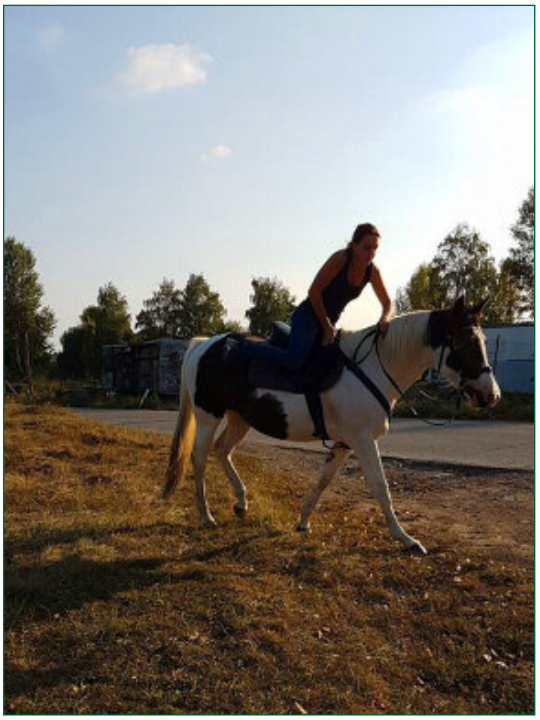

Ze země šofarů...

Jakub Šofar

Zcela na rovinu. Jak bych si to mohl vůbec dovolit, až půjdu jednou před soudní sesli (až bude opravdu konečně vymalováno takzvaně na plech), blekotat tam o tom, že jsem neměl celý život čas na to, abych se jel podívat do země šofarů...

Takže jsem si dal takový rychlý exkurz do Svaté země, od Jaffy až po poušť, od Herodia až po Galilejské jezero, kde lovil Petr rybář, a úpatí Golanských výšin. Ono to stačí. Ono někdy stačí se jedním okem podívat jako Sarka Farka, a už víte.

1

Foto Jakub Šofar

Především nic neplatí z toho, co tady sdílíme jako pravdu. Izraelci jsou velmi pragmatický národ. Když to nepůjde s Američany, tak to půjde s Rusy. Když to nepůjde s Íránci, tak to půjde se Saúdy. Nebo s Turky. V politice je spousta slov, ale jen proto, aby se to skutečné schovalo. To, že všechny arabské země jsou izraelští nepřátelé, ještě neznamená, že mezi Izraelci a jednotlivými arabskými státy neprobíhají konzultace a dokonce i nějaké spolupráce. To se týče mezinárodní situace.

Co se týče situace vnitrostátní, izraelská společnost je natolik složitý konglomerát všech možných názorů (včetně vztahů k Tóře), že tady ta naše pěšina, kterou nám vychodil jezevec z Vysočiny, je proti tomu jen takový nevinný pšouk. Takový prdíček. A do toho beduíni, a do toho gastarbajtři z Afriky, a do toho Drúzové. A Palestinci islámští a Palestinci křesťanští. A příslušníci všech možných křesťanských denominací. A miliony turistů...

Nejlepší na tom je, že mně foťák fungoval jen první a poslední den. O to víc si to všechno musím dobře pamatovat. Občas si dám na šofar, který jsem si koupil u Palestinců, jazzové tlumítko a troubím táhle do pražské noci. Protože bydlím na místě, nad kterým vede ruzyňský letecký koridor, bojím se, aby nějaký ten ajroplán nespadl. Proto musím hodně tlumit...

(1) Probouzející se Jaffa, brzy ráno, ptáci na drátě...

(2) V dáli Tel Aviv, dole spáči on the beach.

(3) Jedna varianta pohledu na Jeruzalém.

(4) Centrum Betléma, kousek odsud (za fotografujícím) se narodil ten, který nám dává na Štědrý den dárky pod jehličnany.

(5) Zeď mezi Jeruzalémem a Západním břehem (u Betléma), foceno z autobusu.

(6) Jedno ze svatých měst, Hebron. Tady by se dala nenávist strouhat jako muškátový oříšek

(7, 8) Židovská část hebronského Mauzolea proroků. Zde je pohřben Abraham a Sára, Jakub a Lea.

(9, 10, 11, 12) Zeď nářků těsně po konci šábesu. Alfa a omega židovství. O tomhle celém je vlastně konflikt na Blízkém východě. Po modlitbě je třeba spočinout (za spícím je lávka, po které se mohou turisti dostat na Chrámovou horu, ale ne vždy).

(13) Menora, sedmiramenný svícen, tradiční symbol a součást izraelského znaku.

(14) Pohled na Zeď nářků a část Chrámové hory.

(15, 16) Pohled z vrcholu Herodia na Judskou poušť směrem k Jeruzalému. Kdysi letní byt, pevnost a nakonec hrob Heroda Velikého nebo taky Ukrutného).

2

3

4

5

6

7

ציון יעקב אבינו
"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל"
(במדבר כ"ד, ה')
להצלחת הרב אליהו יוסף מנצור הי"ו ורעיתו סאנדרא תחי'
בזוקקה נבי בן חיים ורעיתו גודי ומשפחתם
in honor Rabbi Eli J. Mansour and his wife Sandra
From Zvi and Jody Benhaim
אם בני השולם היו
יודעים יקרת בבודו
של יעקב אבינו...
היו מלחבים העפר
בשלוש פרסאות
הקרובות לקברו
(מדרש שמות רבה, א')

8

9

10

11

12 13

14

15

16

Příští číslo | **vychází 3. 1. 2017**

Až díky mé české kuchařce Hortensii Slabihoudek jsem pochopil mechanismus vesmíru. Ukázala mi ve svém notebooku Dobrou adresu a mně rázem bylo jasné, co je černá díra.

Stephen Hawking, teoretický fyzik

Na shledanou příště!

Ne za pomente!